

Zeszyt metodologiczny
Współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego
z mieszkańcami

Methodological report. Cooperation between self-government units and inhabitants

Zeszyt metodologiczny

Współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego z mieszkańcami

Methodological report. Cooperation between self-government units and inhabitants

Departament Badań Społecznych GUS Social Surveys Department, Statistics Poland

Urząd Statystyczny we Wrocławiu Statistical Office in Wrocław

Zeszyt metodologiczny zaopiniowany przez Komisję Metodologiczną Głównego Urzędu Statystycznego

Warszawa - Wrocław 2019

Opracowanie merytoryczne
Content-related works

Departament Badań Społecznych GUS
Urząd Statystyczny we Wrocławiu

Zespół autorski:

Editorial team:

Karolina Goś-Wójcicka, Magdalena Adamska, Paweł Sobik

Prace redakcyjne:

Editorial work:

Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka, Halina Woźniak, Stanisław Kamiński

Skład i opracowanie graficzne:

Typesetting and graphics:

Leszek Łukaszewicz

Tłumaczenie:

Translation:

Grzegorz Pawlaczek

Zeszyt metodologiczny zaopiniowany przez Komisję Metodologiczną GUS

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<http://stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Przedmowa

Zapisana w Konstytucji RP zasada pomocniczości, jaką powinny kierować się władze państwowe wobec obywateli i ich wspólnot, urzeczywistnia się w działalności samorządu terytorialnego. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, jak również krajowymi i europejskimi dokumentami kierunkowymi, władze lokalne powinny umożliwiać obywatelom rozwiązywanie problemów, wspierać ich i współpracować z nimi, także w procesie przygotowywania i podejmowania decyzji publicznych.

Postępujące zmiany w ustawodawstwie, jak również rosnąca samoświadomość obywatelska, prowadzą do upowszechniania nowych form współdecydowania obywateli o sprawach publicznych. Przemiany te były badane w 2015 r. przez zespół pracowników statystyki publicznej pod kierownictwem Karoliny Goś-Wójcickiej w ramach projektu *Wsparcie systemu monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2007-2013 oraz programowania i monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020*. Ważną konkluzją zrealizowanej wówczas pracy badawczej *Pozyskanie nowych wskaźników dotyczących realizacji usług publicznych z zakresu partycypacji społecznej* była propozycja włączenia badania dotyczącego szeroko rozumianej partycypacji publicznej do Programu badań statystycznych statystyki publicznej, jako elementu sprawozdawczości z zakresu samorządu terytorialnego.

Departament Badań Społecznych GUS i Urząd Statystyczny we Wrocławiu oddają w ręce Czytelników Zeszyt metodologiczny badania *Współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego z mieszkańcami*, bazującego na wspomnianej powyżej pracy badawczej. Celem opracowania Zeszytu jest przedstawienie metodologii badania oraz wszystkich etapów jego realizacji, od początkowych założeń po prezentację danych wynikowych.

Ufamy, że opracowanie spotka się z Państwa przychylnym przyjęciem. Będziemy też wdzięczni za wszelkie uwagi pozwalające na doskonalenie tego opracowania.

Dyrektor
Departamentu
Badań Społecznych GUS

dr Piotr Łysoń

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
we Wrocławiu

dr Małgorzata Wojtkowiak-Jakacka

Lipiec 2019 r.

Spis treści

Przedmowa	3
Ważniejsze skróty	6
Wstęp	7
Cel badania – wstępne sformułowanie pytań badawczych	7
Przedstawienie badania i znaczenia badanego problemu	7
Informacja o spójności badania z metodologią międzynarodową	8
Informacja o zawartości poszczególnych rozdziałów Zeszytu.....	8
Podstawa prawna badania	9
1. Zakres przedmiotowy i podmiotowy badania	10
1.1. Zakres przedmiotowy badania	10
1.2. Zakres podmiotowy badania.....	12
1.3. Odbiorcy danych	12
2. Rodzaj i metoda badania	13
2.1. Badanie pilotażowe	13
2.2. Prezentacja metody badania	13
2.2.1. Charakterystyka metody badania.....	13
2.2.2. Powiązania z innymi badaniami statystyki publicznej dotyczącymi partycypacji.....	13
2.3. Źródła danych dla tworzenia kartoteki i ich rodzaje	14
3. Charakterystyka narzędzi zbierania danych	15
3.1. Formularz <i>SG-01 Statystyka gminy: współdziałanie z mieszkańcami</i>	15
3.2. Formularz sprawozdania Rb-28s z wykonania planu wydatków budżetowych samorządowych jednostek budżetowych	15
4. Zmienne występujące w badaniu	17
4.1. Charakterystyka zmiennych	17
4.2. Definicje kluczowych pojęć.....	17
5. Organizacja i zarządzanie procesem realizacji badania	19
5.1. Określenie roli jednostki autorskiej.....	19
5.2. Podstawowe zasady organizacji badania – podział zadań.....	20
6. Sposób prezentacji danych	21

7. Ewaluacja badania.....	22
Bibliografia.....	23
Załącznik 1. Wzór formularza wykorzystanego w badaniu	25
Załącznik 2. Lista zmiennych wraz z symbolami	39
Załącznik 3. Badanie pilotażowe i wprowadzone zmiany w badaniu	43
1. Badanie pilotażowe.....	43
2. Prace w latach 2017-2019	48
3. Zmiany w stosunku do badania pilotażowego.....	49
Załącznik 4. Współdziałanie gmin z mieszkańcami w prawodawstwie	51
Załącznik 5. Partycypacja publiczna w wybranych dokumentach strategicznych.....	53
Załącznik 6. Wykaz publikacji z danego tematu – zgodnie z planem wydawniczym	54
Załącznik 7. Definicje kluczowych pojęć w języku angielskim.....	54

Ważniejsze skróty

BJŚ	Baza Jednostek Statystycznych
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JST	jednostka samorządu terytorialnego
mld	miliard
mln	milion
PBSSP	Program badań statystycznych statystyki publicznej
POWER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
PS	Portal Sprawozdawczy
SIB	System Informatyczny Badania
SPDS	System Przetwarzania Danych Statystycznych
tys.	tysiąc
UE	Unia Europejska
zł	złoty

Wstęp

Cel badania – wstępne sformułowanie pytań badawczych

Głównym celem realizacji badania jest dostarczenie odbiorcom danych dotyczących zakresu i form włączania obywateli i ich organizacji w procesy współzarządzania lokalną sferą publiczną w gminach.

Szczegółowe cele badania to dostarczenie wiedzy na temat:

- komunikacji władz gminy z mieszkańcami;
- przeprowadzanych w gminie konsultacji społecznych;
- udziału mieszkańców w podejmowaniu decyzji i tworzeniu aktów prawa miejscowego, w tym funkcjonowania budżetu obywatelskiego i funduszu sołectkiego;
- funkcjonowania jednostek pomocniczych.

Przedstawienie badania i znaczenia badanego problemu

Na potrzeby badania, współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego z mieszkańcami rozumiane jest jako zespół działań angażujących obywateli w proces decyzyjny w celu podnoszenia jakości świadczonych usług publicznych, inicjowany przez władze lokalne lub samych mieszkańców. Mieści się ono w szerszym nurcie badawczym, jakim jest partycypacja. Działania na rzecz wzmocnienia partycypacji w coraz większym stopniu objęte są regulacjami o charakterze ustawowym. Zasadniczym celem tych działań jest zwiększenie udziału obywateli w decydowaniu o sprawach publicznych.

Zgodnie z literą ustaw samorządowych, każda gmina jest wspólnotą samorządową, czyli grupą mieszkańców określonego terytorium. Coraz powszechniejszym zjawiskiem staje się zaangażowanie mieszkańców w różne obszary funkcjonowania gmin. Udział mieszkańców w zarządzaniu gminą nie ogranicza się tylko do aktu wyborczego, lecz współdecydują oni o ważnych sprawach lokalnych. Partycypacja pozwala obywatelom na realny udział w procesach decyzyjnych. Jej fundamentalną zasadą jest budowanie poczucia odpowiedzialności za dobro wspólne, dzięki czemu szeroko rozumiany interes społeczny może być w większym stopniu odzwierciedlony w zarządzaniu jednostką samorządu terytorialnego.

Dialog z mieszkańcami oceniany jest jako korzystny z perspektywy samorządów. Realne współdziałanie z mieszkańcami, oparte na przejrzystych procedurach, stanowi szansę dla władz lokalnych na zbudowanie trwałego porozumienia z mieszkańcami i zwiększanie wzajemnego zaufania. Nastawienie na partycypacyjny sposób podejmowania decyzji znajduje również coraz częściej umocowanie w dokumentach strategicznych określających zadania i kierunki rozwoju gmin.

Badanie *Współdziałanie JST z mieszkańcami* jest badaniem nowym, odpowiadającym na zmiany zachodzące w funkcjonowaniu wspólnot samorządowych oraz w ustawodawstwie krajowym, a także na rosnące zapotrzebowanie na informacje ilustrujące możliwość i wielkość zaangażowania obywateli w sprawy publiczne na poziomie wspólnoty lokalnej.

Informacja o spójności badania z metodologią międzynarodową

Badanie nie wymaga stosowania się do wytycznych zawartych w regulacjach międzynarodowych.

Informacja o zawartości poszczególnych rozdziałów Zeszytu

Niniejsze opracowanie składa się ze wstępu oraz siedmiu rozdziałów. Rozdziały tematyczne Zeszytu metodologicznego dotyczą:

- zakresu przedmiotowego i podmiotowego badania oraz określenia odbiorców wyników badania (rozdział 1);
- rodzaju i metody badania (rozdział 2);
- charakterystyki narzędzi zbierania danych (rozdział 3);
- zmiennych występujących w badaniu (rozdział 4);
- organizacji i zarządzania procesem realizacji badania (rozdział 5);
- sposobu prezentacji danych wynikowych (rozdział 6);
- ewaluacji badania (rozdział 7).

Dodatkowo, do opracowania dołączono 7 załączników:

- Załącznik 1. Wzór formularza badania.
- Załącznik 2. Lista zmiennych wraz z symbolami.
- Załącznik 3. Szczegółowe informacje na temat badania pilotażowego zrealizowanego w 2015 r. wraz z informacją o pracach w latach 2017-2019 oraz zmianami w badaniu w stosunku do badania pilotażowego.
- Załącznik 4. Ujęcie współdziałania gmin z mieszkańcami w prawodawstwie.
- Załącznik 5. Ujęcie partycypacji publicznej w wybranych dokumentach strategicznych.
- Załącznik 6. Wykaz publikacji z danego tematu – zgodnie z planem wydawniczym.
- Załącznik 7. Definicje kluczowych pojęć w języku angielskim.

Niniejszy Zeszyt metodologiczny został opracowany zgodnie z wytycznymi Komisji Metodologicznej GUS z dnia 30 kwietnia 2018 r. Uwzględnione zostały ustalenia i zasady dotyczące zeszytów metodologicznych opublikowane przez Departament Opracowań Statystycznych GUS.

Z uwagi na charakter badania, w prezentowanym zeszycie metodologicznym pominięto części składające się na obowiązujący schemat zeszytu metodologicznego:

- podrozdziały *Dobór próby (założenia do losowania próby, informacja o wielkości próby)* oraz *Uogólnienie – dokładność i precyzja oszacowań* – ze względu na to, że badanie jest badaniem pełnym, obejmującym całą zbiorowość gmin;
- podrozdział *Informacja o pracy w terenie* – badanie jest w całości realizowane przez Portal Sprawozdawczy GUS.

Podstawa prawna badania

Podstawę prawną do prowadzenia badań statystycznych stanowi ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. 2019 poz. 649, z późn. zm.) oraz rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Programu badań statystycznych statystyki publicznej, ustalające program badań na dany rok.

Przedmiotowe badanie rozszerza dotychczasowe badania samorządu terytorialnego prowadzone przez statystykę publiczną, do tej pory realizowane w ramach działu 1.02.02 *Samorząd terytorialny* Programu badań statystycznych statystyki publicznej.

1. Zakres przedmiotowy i podmiotowy badania

1.1. Zakres przedmiotowy badania

Zakres przedmiotowy badania obejmuje następujące obszary, stanowiące zarazem kolejne działy formularza sprawozdawczego: (1) Komunikacja władz gminy z mieszkańcami; (2) Konsultacje społeczne; (3) Podejmowanie decyzji publicznych i tworzenie aktów prawa miejscowego; (4) Jednostki pomocnicze oraz ciała konsultacyjne.

1. Komunikacja władz gminy z mieszkańcami stanowi najprostszą formę współdziałania. Formy wykorzystywane do informowania mieszkańców nie zakładają ich udziału w podejmowaniu decyzji, lecz stanowią podstawę otwartego, przejrzystego zarządzania. Ważne znaczenie ma także dostępność przedstawicieli wybranych w wyborach dla mieszkańców podczas dyżurów oraz obecność mieszkańców i przedstawicieli organizacji pozarządowych na sesjach rady gminy. Z uwagi na priorytetowe znaczenie edukacji na rzecz partycypacji, coraz częściej podejmowane są przez gminy inicjatywy w tym zakresie. Dodatkowo, gminy mogą intensyfikować komunikację z mieszkańcami poprzez tworzenie w urzędzie gminy komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za sprawy związane z szeroko rozumianą partycypacją publiczną.

W obszarze *Komunikacja władz gminy z mieszkańcami* zakres przedmiotowy badania obejmuje:

- a) formy udostępniania informacji publicznej do wiadomości mieszkańców,
 - b) udostępnianie zapisu elektronicznego posiedzeń rady gminy,
 - c) formy komunikacji mieszkańców z wójtem/burmistrzem/prezydentem miasta
 - d) dyżury radnych,
 - e) udział mieszkańców i przedstawicieli organizacji pozarządowych w pracach rady gminy,
 - f) środki masowego przekazu prowadzone przez gminy,
 - g) przeprowadzane działania edukacyjne na rzecz wzmacniania partycypacji publicznej,
 - h) odpowiedzialność w urzędzie gminy za działania związane z partycypacją publiczną.
2. Konsultacje społeczne stanowią otwarty proces dialogu władz z mieszkańcami, mający na celu podjęcie przez władze optymalnych decyzji w sprawach publicznych, z uwzględnieniem stanowiska mieszkańców. Stanowią one jedną z form udziału obywateli w sprawowaniu władzy, co jest umocowane w przepisach Konstytucji i odpowiednich ustaw. Prowadzenie konsultacji społecznych niesie ze sobą określone korzyści. Przede wszystkim daje możliwość uzyskania informacji od mieszkańców na temat propozycji i działalności władz, co pozwala na lepsze planowanie przyszłych działań, określenie priorytetów i wytycznych oraz na poprawę jakości usług i szybsze reagowanie na problemy otoczenia. Dodatkowo aktywizuje mieszkańców, buduje zaufanie w relacjach obywatel-władza i wzmacnia akceptację społeczną dla realizowanych przedsięwzięć.

W obszarze *Konsultacje społeczne* zakres przedmiotowy badania obejmuje:

- a) podstawę prawną regulującą proces konsultacji społecznych,
- b) inicjatorów przeprowadzenia konsultacji społecznych,
- c) obszary, w których przeprowadzono konsultacje społeczne,
- d) formy przeprowadzanych konsultacji społecznych,
- e) opracowywanie i publikowanie raportów z przebiegu przeprowadzonych konsultacji,
- f) przyjmowanie przez radę gminy uchwał, które były poddane konsultacjom społecznym,
- g) obowiązywanie w gminie programów, strategii i planów oraz poddawanie ich konsultacjom społecznym.

3. Ustawodawstwo zapewnia obywatelom szeroką gamę instrumentów, za pomocą których mogą oni wpływać na procesy podejmowania decyzji. Pierwszym jest inicjatywa uchwałodawcza obywateli, która umożliwia grupie mieszkańców składanie projektów uchwał. Drugim – możliwość składania skarg, wniosków i petycji dotyczących działalności władz gminy przez mieszkańców, które następnie rozpatrywane są przez komisję skarg, wniosków i petycji rady gminy. Trzecim instrumentem, z którego korzystać mogą mieszkańcy, jest inicjatywa lokalna, za pomocą której realizowane mogą być zadania publiczne bezpośrednio przez mieszkańców, a udział władz gminnych obejmuje wsparcie organizacyjne lub rzeczowe (inicjatywa lokalna nie umożliwia przekazywania dotacji wnioskującym). Ostatnim z omawianych narzędzi jest budżet obywatelski (partycypacyjny). Zakłada on realizację (z udziałem środków z budżetu gminy) projektów wybranych przez mieszkańców w procedurze głosowania. Ustawodawca zastrzegł, że wyodrębnienie budżetu obywatelskiego w miastach na prawach powiatu jest obowiązkowe. Dodatkowo, ważną formą wyrażania poglądów przez mieszkańców są zgromadzenia publiczne.

W obszarze *Podejmowanie decyzji publicznych i tworzenie aktów prawa miejscowego* zakres przedmiotowy badania obejmuje:

- a) obywatelskie inicjatywy uchwałodawcze,
 - b) działalność komisji skarg, wniosków i petycji rady gminy,
 - c) zgromadzenia publiczne,
 - d) realizację zadań przez mieszkańców w trybie inicjatywy lokalnej,
 - e) realizację budżetu obywatelskiego.
4. Jednostki pomocnicze gmin (sołectwa, osiedla, dzielnice i inne), pełnią szczególną rolę w relacji władza-obywatel. Mogą one stanowić bardziej bezpośrednią formę udziału mieszkańców w działaniach samorządu. Jednostki pomocnicze nie tworzą odrębnego szczebla samorządu terytorialnego, ich powoływanie, za wyjątkiem miasta stołecznego Warszawy, jest fakultatywne i należy do rad gmin. Zakres działania jednostek pomocniczych i powierzone im kompetencje (w tym kompetencje finansowe) zależą od szczegółowych zapisów statutów gmin. Zainteresowanie mieszkańców funkcjonowaniem rad jednostek pomocniczych wyraża się poprzez udział w wyborach i włączanie się w ich prace.

Dla lepszej diagnozy potrzeb społecznych i wypracowania propozycji ich zaspokojenia, gminy mogą powoływać branżowe ciała konsultacyjne o charakterze stałym, bądź doraźnym. Do włączenia się w ich prace mogą być zapraszani mieszkańcy (indywidualnie lub jako przedstawiciele organizacji pozarządowych). Ustawa o samorządzie gminnym przewiduje fakultatywną możliwość powoływania w gminach młodzieżowej rady gminy oraz rady gminy ds. seniorów, ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – rady działalności pożytku publicznego.

W obszarze *Jednostki pomocnicze i ciała konsultacyjne* zakres przedmiotowy badania obejmuje:

- a) liczbę powołanych jednostek pomocniczych,
- b) kompetencje nadane jednostkom pomocniczym przez radę gminy,
- c) organy jednostek pomocniczych pochodzące z wyboru,
- d) środki budżetowe przekazane jednostkom pomocniczym przez radę gminy,
- e) funkcjonowanie w gminach ciał konsultacyjnych i liczba ich członków (w tym członków będących przedstawicielami organizacji pozarządowych).

Zmienne z obszarów wymienionych w punktach 1-4 zostały zgrupowane w zestaw danych/formularz SG-01 *Statystyka gminy: współdziałanie z mieszkańcami*.

Dodatkowo zakres przedmiotowy badania obejmuje obszar *Fundusz sołecki*:

Fundusz sołecki jest regulowanym ustawowo mechanizmem włączenia mieszkańców obszarów wiejskich w procesy decyzyjne. Gminy w których istnieją sołectwa wyodrębniają kwoty z budżetu, o przeznaczeniu których decydują sami mieszkańcy.

Obszar ten badany jest poprzez wykorzystanie danych administracyjnych (Sprawozdanie Rb-28s z wykonania planu wydatków budżetowych samorządowych jednostek budżetowych, gestor - Ministerstwo Finansów)¹.

1.2. Zakres podmiotowy badania

Realizowane badanie jest badaniem pełnym. Populację badania stanowią wszystkie gminy (według stanu na 1 stycznia 2019 r. – 2477 gmin) oraz dzielnice miasta stołecznego Warszawy (18 dzielnic) – razem 2495 jednostek.

Spośród wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, to na poziomie gmin partycypacja obywateli przybiera najwięcej form. Na mocy ustawy o samorządzie gminnym, gminy wykonują wszystkie zadania o znaczeniu lokalnym, służące zaspokojeniu potrzeb wspólnoty, niezastrzeżone w ustawach dla innych samorządów.

W przypadku miasta stołecznego Warszawy, zdecydowano włączyć do badania poszczególne dzielnice, które na podstawie ustawy o ustroju miasta stołecznego Warszawy posiadają swoje organy uchwałodawcze oraz dysponują własnym budżetem.

1.3. Odbiorcy danych

Dotychczasowe badania statystyki publicznej nie zaspokajały potrzeb informacyjnych w zakresie współdziałania JST z mieszkańcami.

Potrzeba prowadzenia badań w celu ustalenia poziomu partycypacji publicznej została wyrażona m. in. w *Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju*, *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020* i *Krajowej Polityce Miejskiej 2023*. Samorządy lokalne i regionalne wskazują na występujący w tym obszarze deficyt informacji statystycznych, które byłyby pomocne w kreowaniu polityki na poziomie jednostek samorządu terytorialnego.

Pozyskane dane mogą ponadto zostać wykorzystane dla monitoringu realizacji dokumentów strategicznych: *Krajowej Polityki Miejskiej* i *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego*. Badanie dostarczy danych dotyczących: liczby jednostek samorządu terytorialnego, w których przyjęto uchwały poddane konsultacjom społecznym według obowiązujących zasad, udziału liczby mieszkańców biorących udział w głosowaniu nad zgłoszonymi w formule budżetu obywatelskiego projektami w ogólnej liczbie ludności jednostki samorządu terytorialnego, udziału wartości projektów realizowanych w ramach budżetu obywatelskiego w wydatkach z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, które mogą zostać wykorzystane do monitoringu i ewaluacji realizacji celów określonych w ww. dokumentach.

Głównymi odbiorcami wyników badania są instytucje publiczne odpowiedzialne za współdziałanie z mieszkańcami i spójność społeczną na szczeblu lokalnym i regionalnym, administracja rządowa, a także organizacje samorządów lokalnych, niesformalizowane ruchy lokalne, organizacje pozarządowe i podmioty z nimi zrównane, w tym organizacje strażnicze (*watch-dogi*)² i media obywatelskie, jak również środowisko naukowe.

¹ Na temat charakterystyki Sprawozdania Rb-28s – zob. pkt. 3.2.

² Organizacje strażnicze to organizacje stosujące kontrolę społeczną, rozumianą jako wszelkie działania, które mają na celu sprawdzenie, jak funkcjonują instytucje publiczne. Rezultatem ich działań ma być zwiększenie przejrzystości i przestrzegania reguł dobrego rządzenia. Definicja za: <http://watchdogportal.pl/dzialaj/?tab=faq> [dostęp: 10.10.2018 r.].

2. Rodzaj i metoda badania

2.1. Badanie pilotażowe

W 2015 r. zespół pracowników statystyki publicznej w ramach pracy badawczej *Pozyskanie nowych wskaźników dotyczących realizacji usług publicznych z zakresu partycypacji społecznej* w ramach Projektu *Wsparcie systemu monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2007-2013 oraz programowania i monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020* przeprowadził w wybranych gminach pilotażowe badanie na formularzu *Partycypacja lokalna*³. Szczegółowe informacje na temat przeprowadzonego badania pilotażowego, prac w latach 2017-2019 oraz wprowadzonych do badania zmian w stosunku do badania pilotażowego zawiera załącznik nr 3.

Rekomendacją autorów badania była propozycja włączenia badania do Programu badań statystycznych statystyki publicznej, jako obowiązkowego sprawozdania cyklicznego. Sprawozdanie miało stać się elementem realizowanej przez statystykę publiczną sprawozdawczości z zakresu samorządu terytorialnego ujętej w Programie badań statystycznych statystyki publicznej.

2.2. Prezentacja metody badania

2.2.1. Charakterystyka metody badania

Badanie *Współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego z mieszkańcami* jest badaniem obowiązkowym dla gmin i dzielnic miasta stołecznego Warszawy. Realizowane jest z wykorzystaniem formularza elektronicznego zamieszczonego na Portalu Sprawozdawczym, który jednostka sprawozdawcza wypełnia samodzielnie.

Badanie wykorzystuje zarówno opracowania pierwotne (zestaw danych/formularz *SG-01 Statystyka gminy: współdziałanie z mieszkańcami*), jak i dane administracyjne (Sprawozdanie Rb-28s z wykonania planu wydatków budżetowych samorządowych jednostek budżetowych, gestor - Ministerstwo Finansów).

W badaniu pozyskiwane są dane dotyczące roku sprawozdawczego. W związku z realizacją innych badań dotyczących statystyki samorządowej rozpoczynających się w drugiej połowie lutego (zgodnie z PBSSP), realizacja badania na Portalu Sprawozdawczym zaplanowana jest na początek kwietnia, zaś zatwierdzenie zbioru krajowego – na czerwiec.

Pierwsza edycja badania obejmuje rok sprawozdawczy 2020, natomiast druga – rok 2021. Począwszy od trzeciej edycji, badanie realizowane jest cyklicznie co 2 lata.

2.2.2. Powiązania z innymi badaniami statystyki publicznej dotyczącymi partycypacji

W 2018 r. w ramach projektu *Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej* współfinansowanego ze środków UE w ramach POWER, zostało zrealizowane badanie pilotażowe *Rozwój ekonomii społecznej w jednostkach samorządu terytorialnego*. Zakres przedmiotowy badania obejmował: wybrane formy partycypacji społecznej, wspieranie podmiotów ekonomii społecznej przez JST, udział podmiotów ekonomii społecznej w realizacji zadań publicznych oraz aspekty społeczne w zamówieniach publicznych.

³ Zob. Goś-Wójcicka K. (red.) *Pozyskanie nowych wskaźników dotyczących realizacji usług publicznych z zakresu partycypacji społecznej*. Raport końcowy, Warszawa 2015.

Zgodnie ze *Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego*, dla zwiększenia partycypacji i aktywności obywatelskiej ważny jest także rozwój obszaru ekonomii społecznej, gdzie zakłada się działanie w oparciu o zasady: solidarności, nienastawienia na zysk, reinwestowania większości uzyskiwanych nadwyżek (a nie przekazywania ich udziałowcom) oraz powszechnego udziału wolontariuszy.

W związku z planowanym włączeniem w przyszłości do Programu badań statystycznych statystyki publicznej badania dotyczącego ekonomii społecznej (w cyklu dwuletnim, na przemian z badaniem *Współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego z mieszkańcami*) zachodzi możliwość badania i uwzględniania w publikacjach wybranych elementów partycypacji w cyklu corocznym. Wspólne dla obu badań obszary to:

- realizacja budżetu obywatelskiego i inicjatywy lokalnej,
- obowiązywanie w JST wybranych dokumentów strategicznych,
- działalność ciał konsultacyjnych.

Część badania *Współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego z mieszkańcami* dotyczy partycypacji społecznej przy okazji prowadzonych w gminach procesów rewitalizacyjnych. Dane na temat liczby konsultacji społecznych dotyczących rewitalizacji przed przyjęciem programu rewitalizacji, w trakcie realizacji programu rewitalizacji, po zakończeniu realizacji programu rewitalizacji oraz funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji, liczby jego członków na dzień 31 XII (w tym członków będących przedstawicielami organizacji pozarządowych) zostaną wykorzystane na potrzeby prezentacji wyników badania *Rewitalizacja w gminie*, przewidzianego do wpisania w PBSSP 2020⁴.

2.3. Źródła danych dla tworzenia kartoteki i ich rodzaje

Obowiązek sprawozdawczy nakładany jest na podmioty zgodnie z zapisami w Programie badań statystycznych statystyki publicznej. Populacja do badań z zakresu statystyki samorządowej wybierana jest przy wykorzystaniu Bazy Jednostek Statystycznych.

Baza Jednostek Statystycznych (BJS) prowadzona jest zgodnie z art. 10 Ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. 2019 poz. 649, z późn. zm.) jako operat do badań statystycznych prowadzonych przez służby statystyki publicznej. Prowadzenie Bazy Jednostek Statystycznych jest też realizacją rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 177/2008 z dnia 20 lutego 2008 r., ustanawiającego wspólne ramy dla rejestrów przedsiębiorstw do celów statystycznych. Baza Jednostek Statystycznych zapewnia:

- jednolity operat do wszystkich badań realizowanych przez GUS na zbiorowości jednostek ujętych w rozporządzeniu Rady Ministrów wprowadzającym coroczny Program badań statystycznych statystyki publicznej,
- utrzymanie kompletnego, jednoznacznego i aktualnego opisu jednostek obserwowanych w różnych badaniach,
- poprawną organizację badania na etapie wyboru operatów i tworzenia kartotek.

Kartoteka badania tworzona jest w oparciu o Generator Kartotek GUS.

⁴ *Rewitalizacja w gminie* jest drugim, obok prezentowanego, badaniem rozszerzającym badania samorządu terytorialnego prowadzone w ramach działu 1.02.02 Samorząd terytorialny Programu badań statystycznych statystyki publicznej.

3. Charakterystyka narzędzi zbierania danych

W badaniu wykorzystane są dwa narzędzia badawcze: formularz *SG-01 Statystyka gminy: współdziałanie z mieszkańcami* (udostępniany w wersji elektronicznej na Portalu Sprawozdawczym) oraz formularz sprawozdania Rb-28s z wykonania planu wydatków budżetowych samorządowych jednostek budżetowych.

3.1. Formularz *SG-01 Statystyka gminy: współdziałanie z mieszkańcami*

Zamieszczony na Portalu Sprawozdawczym formularz *SG-01* jest głównym narzędziem badawczym badania, skierowanym do wszystkich gmin i dzielnic miasta stołecznego Warszawy. Formularz zawiera 40 pytań.

Wzór formularza stanowi załącznik nr 1 do niniejszego Zeszytu Metodologicznego.

Struktura formularza obejmuje:

1. Metryczkę w postaci danych o charakterze formalnym oraz danych teleadresowych.
2. Cztery działy tematyczne dotyczące:
 - dział pierwszy – komunikacji władz gminy z mieszkańcami,
 - dział drugi – konsultacji społecznych,
 - dział trzeci – podejmowania decyzji publicznych i tworzenia aktów prawa miejscowego,
 - dział czwarty – jednostek pomocniczych i ciał konsultacyjnych.

3.2. Formularz sprawozdania Rb-28s z wykonania planu wydatków budżetowych samorządowych jednostek budżetowych

Ministerstwo Finansów gromadzi dane z wykonania planu wydatków budżetowych jednostek samorządu terytorialnego na formularzu sprawozdania Rb-28s. Jednostki samorządu terytorialnego mają obowiązek przekazania, za pośrednictwem regionalnych izb obrachunkowych, do Ministerstwa Finansów sprawozdania rocznego Rb-28s nie później niż do 1 marca roku następującego po okresie sprawozdawczym, za które sporządzane jest sprawozdanie.

Sporządzanie sprawozdań budżetowych wspomagane jest przez specjalistyczny program BESTI@, służący do zarządzania budżetami jednostek samorządu terytorialnego oraz obsługujący elektroniczne przesyłanie sprawozdań budżetowych do Ministerstwa Finansów, za pośrednictwem właściwej terytorialnie Regionalnej Izby Obrachunkowej.

Wydatki w zakresie funduszu sołeckiego reguluje ustawa o funduszu sołeckim, a formularz sprawozdania zawiera wyodrębnione pole dla wydatków wykonanych w ramach funduszu sołeckiego - czynniki te powinny mieć przełożenie na wysoką jakość danych.

Dane gromadzone przy pomocy tego sprawozdania zamieszczane są na stronie internetowej Ministerstwa Finansów⁵.

Zapewniona jest możliwość pobrania dokumentu opisującego strukturę sprawozdania i opis poszczególnych kolumn ujętych w bazie danych, jak również słownik z nazwami i kodami jednostek samorządu terytorialnego. Do kompleksowego prowadzenia analizy wydatków w zakresie paragrafów / działów / rozdziałów niezbędna jest klasyfikacja budżetowa (szczegółowa klasyfikacja dochodów,

⁵ Rok 2018. Bazy danych na stronach Ministerstwa Finansów, <https://www.gov.pl/web/finanse/bazy-danych> [dostęp: 18.07.2019 r.]

wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych), dostępna w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej⁶.

W formularzu, dane prezentowane są w układzie gmin (reprezentowanych przez właściwy kod terytorialny województwa, powiatu i gminy, rubryki: WK, PK i GK). Wydatki, zrealizowane w ramach funduszu sołectkiego prezentowane są w rubryce 13.

⁶ Obwieszczenie ministra finansów z dnia 7 lutego 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz.U. 2014 poz. 1053, z późniejszymi zmianami).

4. Zmienne występujące w badaniu

4.1. Charakterystyka zmiennych

Zgodnie z typologią opracowaną przez Departament Standardów i Rejestrów na potrzeby prezentacji danych w PBSSP (*Wytyczne dla definiowania i wykorzystywania metadanych w modelach Systemu Metadanych Statystycznych (SMS)*), występujące w kwestionariuszu badania zmienne mają charakter:

- ilościowy,
- jakościowy,
- określeń czasu,
- opisowy.

Szczegółową listę zmiennych wykorzystanych w badaniu, wraz z podaniem ich charakteru i jednostki miary, zawiera załącznik nr 2.

Metodologia badania nie zakłada opracowywania wskaźników i tzw. podstawowych wielkości, które podawane są w komunikatach Prezesa GUS oraz nie zakłada stosowania kategorii pochodzących z systemów klasyfikacyjnych.

4.2. Definicje kluczowych pojęć

Budżet obywatelski (inaczej: **budżet partycypacyjny**) – środki wyodrębnione z budżetu gminy przeznaczone na projekty wyłonione w procesie otwartego zgłaszania pomysłów, publicznej debaty i głosowania, przeprowadzanego w trybie konsultacji społecznych.

• Źródło: Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2019 poz. 506).

Fundusz sołecki – środki wyodrębnione na podstawie ustawy o funduszu sołeckim z budżetu gminy na realizację przedsięwzięć należących do zadań własnych gminy, służących poprawie warunków życia jej mieszkańców oraz zgodnych z obowiązującą strategią rozwoju gminy. Przeznaczenie środków odbywa się na podstawie decyzji mieszkańców podjętej w trakcie zebrania wiejskiego.

• Źródło: Ustawa z 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz.U. 2014 poz. 301, z późn. zm.).

Inicjatywa lokalna – forma współpracy jednostek samorządu terytorialnego z ich mieszkańcami, w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej. W ramach inicjatywy lokalnej mieszkańcy bezpośrednio lub poprzez organizację pozarządową mogą złożyć wniosek do jednostki samorządu terytorialnego o realizację zadania publicznego.

Inicjatywa lokalna może dotyczyć zadań należących do sfery pożytku publicznego, wymienionych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Organy jednostek samorządu terytorialnego określają tryb i szczegółowe kryteria oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej, następnie dokonują oceny wniosku, biorąc pod uwagę m.in. celowość z punktu widzenia potrzeb społeczności lokalnej. Wkład mieszkańców (lub organizacji) mogą stanowić świadczenia pieniężne lub rzeczowe, bądź praca społeczna.

• Źródło: Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2018 poz. 450, z późn. zm.).

Jednostka pomocnicza – ustanowiona przez radę gminy lokalna wspólnota samorządowa mieszkańców części gminy. Jednostki nie posiadają osobowości prawnej. Jednostka pomocnicza gminy stanowi strukturę społeczno-terytorialną, która przejmując na swoim terytorium realizację zadań publicznych, ułatwiając gminie wykonywanie jej zadań.

• Źródło: Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2019 poz. 506).

Konsultacje społeczne – podejmowane przez władze lokalne działania obejmujące informowanie, a następnie rozpoznawanie opinii mieszkańców lub organizacji reprezentujących różne grupy społeczne odnośnie do planowanych decyzji, w celu wypracowania optymalnych rozstrzygnięć.

Konsultacje odbywają się w wypadkach przewidzianych ustawą (konsultacje obligatoryjne) oraz w innych sprawach ważnych dla gminy. Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji społecznych powinny być określone w uchwale rady gminy.

• Źródło: Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2019 poz. 506).

Organizacja pozarządowa – osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacja lub stowarzyszenie, spełniająca warunki:

- 1) nie jest jednostką sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych lub przedsiębiorstwem, instytutem badawczym, bankiem lub spółką prawa handlowego będącą państwową lub samorządową osobą prawną,
- 2) nie działa w celu osiągnięcia zysku.

Do organizacji pozarządowych zalicza się przede wszystkim stowarzyszenia (w tym ochotnicze straże pożarne, kluby sportowe) i fundacje, ale są nimi także inne podmioty spełniające ww. definicję, np. organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, związki zawodowe.

• Źródło: Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2018 poz. 450, z późn. zm.).

Petycja – postulat skierowany do organu władzy publicznej, a także do organizacji lub instytucji społecznej w związku z wykonywanymi przez nią zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej. Przedmiotem petycji może być żądanie, w szczególności, zmiany przepisów prawa, podjęcia rozstrzygnięcia lub innego działania w sprawie dotyczącej podmiotu wnoszącego petycję, życia zbiorowego lub wartości wymagających szczególnej ochrony w imię dobra wspólnego, mieszczących się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji.

• Źródło: Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. 2018 poz. 870).

Skarga – środek kontroli, którego przedmiotem może być w szczególności zaniedbanie lub nienależyte wykonywanie zadań przez właściwe organy albo przez ich pracowników, naruszenie praworządności lub interesów skarżących, a także przewlekłe lub biurokratyczne załatwianie spraw.

• Źródło: Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 2018 poz. 2096, z późn. zm.).

Wniosek – formalna prośba dotycząca w szczególności sprawy ulepszenia organizacji, wzmocnienia praworządności, usprawnienia pracy i zapobiegania nadużyciom, ochrony własności, lepszego zaspokajania potrzeb ludności.

• Źródło: Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 2018 poz. 2096, z późn. zm.).

Zgromadzenie – zgrupowanie osób na otwartej przestrzeni dostępnej dla nieokreślonych imiennie osób w określonym miejscu w celu odbycia wspólnych obrad lub w celu wspólnego wyrażenia stanowiska w sprawach publicznych.

• Źródło: Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. - Prawo o zgromadzeniach (Dz.U. 2019 poz. 631).

5. Organizacja i zarządzanie procesem realizacji badania

Szczegółowy terminarz organizacji badania zawiera harmonogram zatwierdzany przez Departament Programowania i Koordynacji Badań GUS.

Zestaw danych *SG-01 Statystyka gminy: współdziałanie z mieszkańcami* udostępniony jest w formie elektronicznej na Portalu Sprawozdawczym. W urzędzie gminy, zgodnie z przyjętym trybem, dostęp do formularza elektronicznego zostaje przekazany osobie przygotowanej merytorycznie do wypełnienia formularza. Zadaniem tej osoby jest wprowadzenie danych i zatwierdzenie formularza, przy wcześniejszym ewentualnym skoordynowaniu procesu pozyskania danych od innych komórek organizacyjnych urzędu.

W trakcie przeprowadzania badania wysyłane są przez Portal Sprawozdawczy (PS) przypomnienia dla jednostek o konieczności sporządzenia lub zakończenia wypełnienia sprawozdania rozpoczętego. Do sprawozdawców, którzy nie wypełnili sprawozdania w terminie, wysyłane są monity przypominające o nałożonym obowiązku. Dane ze sprawozdań, które napływają pocztą, są rejestrowane przez statystyków w Systemie Informatycznym Badania (SIB).

Pozyskiwanie danych za pośrednictwem Portalu Sprawozdawczego pozwala przyspieszyć proces kontroli jakości zbioru oraz umożliwia bieżące informowanie sprawozdawcy o ewentualnych błędach. Dane z Portalu Sprawozdawczego są przekazywane do Systemu Informatycznego Badania cyklicznie, w trakcie przeprowadzania badania. SIB służy statystykom do analizy i kontroli jakości pozyskiwanych danych.

Kontrola poprawności i jakości danych odbywa się na dwóch poziomach. Wstępna kontrola jest prowadzona na etapie wypełniania jednostkowego sprawozdania, w jej trakcie sprawdzana jest poprawność logiczno-rachunkowa wprowadzonych danych oraz spójność powiązanych elementów z różnych części formularza. Następnie w SIB wykonywana jest analiza spójności zbioru i analiza danych, które odbiegają od założonej sytuacji prawidłowej.

5.1. Określenie roli jednostki autorskiej

Jednostką autorską badania, odpowiedzialną za organizację i przygotowanie opracowania oraz zbieranie i przetwarzanie danych jest Urząd Statystyczny we Wrocławiu.

Urząd Statystyczny we Wrocławiu specjalizuje się w realizacji zadań ogólnokrajowych wykonywanych na rzecz statystyki publicznej w zakresie prowadzenia badań statystycznych samorządu terytorialnego. W ramach specjalizacji Urzędu prowadzone są badania dotyczące: transportu, leśnictwa i ochrony środowiska, środków trwałych oraz odpadów komunalnych.

Autorem Systemu Informatycznego Badania jest Urząd Statystyczny we Wrocławiu. Opracowanie realizowane jest pod systemem operacyjnym Windows, z wykorzystaniem pakietu Net Framework 2.0 w nowym podsystemie SPDS przy użyciu technologii Citrix.

Zadania realizowane przez US Wrocław:

- opracowanie harmonogramu badania,
- opracowanie i zatwierdzenie zestawu danych,
- opracowanie założeń do Portalu Sprawozdawczego i Systemu Informatycznego Badania,
- opracowanie merytorycznej struktury wyjściowej bazy danych oraz jej weryfikacja,
- przygotowanie algorytmu do wyboru kartoteki,
- wygenerowanie ogólnopolskiej kartoteki badania do PS,
- testy wersji elektronicznej na PS,

- monitorowanie i analiza kompletności zbioru,
- zasilenie SIB,
- kontrola, analiza, wyjaśnianie błędów i korekta zbioru danych,
- rejestracja danych w SIB wpływających po zakończeniu edycji badania na PS,
- przygotowanie i zatwierdzenie zbioru wynikowego,
- przygotowanie raportu jakości i raportu z przebiegu badania,
- przekazanie zbiorów Informatycznej Składnicy Ogólnopolskich Danych Statystycznych.

5.2. Podstawowe zasady organizacji badania – podział zadań

Przy realizacji zadań związanych z realizacją badania, Urząd Statystyczny we Wrocławiu współpracuje z Centrum Informatyki Statystycznej GUS oraz Departamentem Badań Społecznych GUS.

Zadania realizowane przez Centrum Informatyki Statystycznej:

- opracowanie wersji elektronicznej formularza na PS i przekazanie jej do testowania do US Wrocław,
- opracowanie ostatecznej wersji elektronicznej formularza PS po testowaniu,
- import ogólnopolskiej kartoteki badania do PS,
- wysłanie informacji z PS o badaniu do jednostek,
- udostępnienie sprawozdawcom wersji elektronicznej formularza na PS,
- zakończenie edycji badania w Portalu Sprawozdawczym.

Zadania realizowane przez Departament Badań Społecznych

- konsultacje i wsparcie merytoryczne na wszystkich etapach przeprowadzenia badania.

6. Sposób prezentacji danych

Wyniki badania:

- publikowane są jako tablice wynikowe w formie elektronicznej.

W tablicach wynikowych stosuje się następujące grupowania jednostek:

- podział terytorialny kraju (gmina, powiat, województwo): gminy miejskie (w tym miasta na prawach powiatu); gminy miejsko-wiejskie; gminy wiejskie;
- podział wg NUTS 2016 (makroregiony, regiony, podregiony).

Zastosowany podział umożliwia ponadto agregację wyników na potrzeby Krajowej Polityki Miejskiej⁷: miasta ogółem, miasta wojewódzkie, inne miasta duże powyżej 100 tys. mieszkańców, miasta średnie 20-100 tys. mieszkańców, miasta średnie według Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju⁸; miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze według Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju; miasta małe do 20 tys. mieszkańców, miejskie obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich.

- publikowane są w serii *Analizy statystyczne* w każdym roku, w którym odbywa się badanie (co 2 lata począwszy od 2022 r., przy czym w pierwszym roku badania, tj. 2021, dane publikowane są w serii *Informacje sygnałne*).
- przekazywane są co 2 lata do Banku Danych Lokalnych (począwszy od drugiej edycji badania, tj. od roku 2022).

W związku z planowaną realizacją badania dotyczącego rozwoju ekonomii społecznej, możliwe jest publikowanie części danych (dotyczących m.in. budżetu obywatelskiego) co roku.

⁷ Stworzona na potrzeby monitorowania Krajowej Polityki Miejskiej klasyfikacja nie uwzględnia miast w gminach miejsko-wiejskich.

⁸ Miasta powyżej 100 tys. mieszkańców niebędące miastami wojewódzkimi, miasta średnie liczące 20-100 tys. mieszkańców, miasta powiatowe liczące powyżej 15 tys. mieszkańców.

7. Ewaluacja badania

Ewaluacja badania przeprowadzana jest w zgodzie z zasadami określonymi w Zarządzeniu nr 35 Prezesa GUS z 28 grudnia 2011 r. w sprawie pomiaru, oceny oraz monitorowania jakości badań statystycznych statystyki publicznej.

Po każdej edycji badania, tworzony jest raport z przebiegu badania. Obejmuje on następujące zagadnienia:

1. Uwagi do metodologii badania,
2. Uwagi do formularza,
3. Uwagi do objaśnień,
4. Uwagi do systemu pomocy,
5. Uwagi do organizacji badania,
6. Uwagi do formularza online,
7. Uwagi do systemu informatycznego.

Dodatkowo, przygotowujemy jest raport jakości badania. Składa się on z:

1. Metryczki badania,
2. Uwag wstępnych,
3. Analizy poszczególnych komponentów jakości:
 - a) przydatność danych,
 - b) dokładność danych,
 - c) terminowość i punktualność danych,
 - d) dostępność i przejrzystość danych,
 - e) porównywalność danych,
 - f) spójność danych,
 - g) koszty i obciążenie respondentów,
 - h) poufność, transparentność i bezpieczeństwo danych,
4. Wniosków wraz z propozycjami usprawnień.

Na podstawie omówionego materiału, autorzy badania wprowadzają niezbędne zmiany przed każdą kolejną edycją badania.

Bibliografia

Ustawy

Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 2018 poz. 2096, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz.U. 2018 poz. 1491)

Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. 2017 poz. 210)

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2019 poz. 506)

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2018 poz. 799, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2018 poz. 1330, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz.U. 2018 poz. 1817)

Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2018 poz. 1945, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2018 poz. 450, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. 2018 poz. 1986, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2018 poz. 1508, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2018 poz. 1265, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz.U. 2017 poz. 823)

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2017 poz. 2077, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołectkim (Dz.U. 2014 poz. 301, z późn. zm.)

Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. 2018 poz. 870)

Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. - Prawo o zgromadzeniach (Dz.U. 2019 poz. 631)

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2018 poz. 1398)

Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Dz. U. poz. 130)

Dokumenty strategiczne

Krajowa Polityka Miejska 2023, Warszawa 2015

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Warszawa 2017

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa 2013

Strategia Sprawne Państwo, Warszawa 2013

Opracowania

Biała księga wsparcia partycypacji publicznej w Polsce, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2014

Chrzanowski O. (red.), *Partycypacja publiczna krok po kroku. Wybór tekstów*, Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Warszawa 2014

Czapiewski E., Nowakowski R., *Wokół podziałów administracyjnych Wrocławia i dyskusji nad reformą rad osiedlowych*, w:] *Miasto. Pamięć i Przyszłość. Wrocławski Rocznik Samorządowy*, nr 1(2016), Wrocław 2016

Decydujemy razem. Udział społeczności lokalnych w podejmowaniu decyzji publicznych, Warszawa 2011

Goś-Wójcicka K. (red.) *Pozyskanie nowych wskaźników dotyczących realizacji usług publicznych z zakresu partycypacji społecznej. Raport końcowy*, Warszawa 2015

Jarosiewicz M. i inni, *Rady osiedla czy dzielnic? Czy posiadające większy rozmiar, budżet i kompetencje jednostki pomocnicze gminy będą funkcjonować lepiej?*, Klub Jagielloński, Wrocław 2018

Metody możliwe do stosowania w ramach pogłębionych konsultacji publicznych, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2015

Mojkowski K., *Pięć lat inicjatywy lokalnej. Porównanie przepisów dotyczących inicjatywy lokalnej*, http://www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Masz%20Glos/Karol_Mojkowski_Inicjatywa_lokalna.pdf [dostęp: 30.05.2018 r.]

Niezbędnik aktywnych mieszkańców. Jak zaangażować się w życie miasta?, Centrum Komunikacji Społecznej Urzędu m.st. Warszawy, Warszawa 2016

Olech A. (red.), *Partycypacja publiczna. O uczestnictwie obywateli w życiu lokalnej wspólnoty*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2011

Pytasz E. (red.), *Włączenie nowych technik konsultacyjnych do konsultacji społecznych we Wrocławiu. Poradnik*, Wrocław 2015

Sobiesiak-Penszko P. (red.), *Prawo a partycypacja publiczna*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2013

Sześciło D., *Jak zwiększyć udział obywateli w zarządzaniu gminą? Formy partycypacji i dobre praktyki*, Warszawa 2015

Sześciło D., *Koncepcje ustawowego uregulowania budżetów obywatelskich (partycypacyjnych)*, Warszawa 2015

Sześciło D., *Nowe narzędzia dla obywateli i radnych w samorządzie. Opinia w sprawie ustawy z 11 stycznia 2018 roku o zmianie ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (z wyłączeniem zmian w prawie wyborczym)*, http://www.batory.org.pl/upload/files/Programy%20operacyjne/Masz%20Glos/Opinia%20prawna_Nowela%20Kw%20a%20Samorzad%20.pdf [dostęp: 5.02.2018 r.]

Wspólnie urządzamy miasto. Praktyczny poradnik, Pracownia Obywatelska, Kraków 2017

2. Czy Państwa gmina udostępniała w Biuletynie Informacji Publicznej lub/i na stronie internetowej elektroniczny zapis obrad rady gminy?

TAK	wszystkich posiedzeń	1
	połowy lub większości posiedzeń	2
	mniej niż połowy posiedzeń	3
NIE		4

3. W jaki sposób możliwa była komunikacja mieszkańców^{a)} z wójtem / burmistrzem / prezydentem miasta?

Proszę zaznaczyć odpowiedź TAK lub NIE w każdym wierszu.

1	Wójt / burmistrz / prezydent miasta regularnie pełnił dyżur w siedzibie urzędu (przynajmniej raz na miesiąc)	TAK	1	NIE	2
2	Poprzez formularz kontaktowy dostępny na stronie internetowej gminy	TAK	1	NIE	2
3	Poprzez profil wójta / burmistrza / prezydenta miasta w mediach społecznościowych	TAK	1	NIE	2
4	Poprzez pocztę elektroniczną	TAK	1	NIE	2
5	W inny sposób (jaki?).....	TAK	1	NIE	2

4. Czy radni pełnili regularne dyżury dla mieszkańców^{a)} (przynajmniej raz na miesiąc)?

TAK	Wszyscy	1
	Niektórzy	2
	Wyłącznie przewodniczący rady	3
NIE		4

5. Czy w porządku posiedzeń rady gminy był stały punkt, w którym mógł zabrać głos każdy mieszkaniec^{a)} gminy?

TAK	1
NIE	2

6. Ilu mieszkańców^{a)} gminy zabrało głos w debacie nad raportem o stanie gminy za rok poprzedni (w trybie art. 28aa ustawy o samorządzie gminnym)?

--	--

7. Czy na posiedzenia rady gminy zapraszani byli przedstawiciele organizacji pozarządowych¹⁾?

TAK	Na każde posiedzenie	1
	Na połowę lub większość posiedzeń	2
	Na mniej niż połowę posiedzeń	3
NIE		4

8. Czy na posiedzeniach rady gminy obecni byli przedstawiciele organizacji pozarządowych¹⁾?

TAK	Na każdym posiedzeniu	1
	Na połowie lub większości posiedzeń	2
	Na mniej niż połowie posiedzeń	3
NIE		4

9. Czy Państwa gmina prowadziła lub zlecała prowadzenie następujących środków masowego przekazu o zasięgu lokalnym:				
Proszę zaznaczyć odpowiedź TAK lub NIE w każdym wierszu.				
1	Biuletyn lub czasopismo lokalne	TAK	1	NIE 2
2	Radio (w tym radio internetowe)	TAK	1	NIE 2
3	Telewizja (w tym telewizja internetowa)	TAK	1	NIE 2

10. Czy Państwa gmina podejmowała samodzielnie lub zlecała działania edukacyjno-popularyzacyjne na rzecz rozwoju samorządności mieszkańców służące wzmocnieniu partycypacji publicznej? W przypadku odpowiedzi NIE proszę przejść do pyt. 12.	TAK	1	
	NIE	2	⇒ pyt. 12.

11. W jakich formach Państwa gmina podejmowała działania o których mowa w pyt. 10?	
Proszę zaznaczyć wszystkie wykorzystane formy.	
organizowanie zajęć dla uczniów w szkołach	1
prowadzenie kampanii informacyjnych w mediach tradycyjnych	2
prowadzenie kampanii informacyjnych w Internecie	3
organizowanie spotkań dla mieszkańców	4
obecność punktów informacyjno-konsultacyjnych (stoisk) podczas imprez, festynów itp.	5
w innych formach (jakich?)	6

12. Czy w Państwa gminie według stanu na dzień 31 XII była wyznaczona osoba lub komórka organizacyjna:				
Proszę zaznaczyć odpowiedź TAK lub NIE w każdym wierszu.				
1	Której głównym zadaniem było prowadzenie komunikacji z mieszkańcami ^{a)}	TAK	1	NIE 2
2	Której dodatkowym zadaniem było prowadzenie komunikacji z mieszkańcami ^{a)}	TAK	1	NIE 2
3	Której głównym zadaniem było przeprowadzanie konsultacji społecznych ^①	TAK	1	NIE 2
4	Której dodatkowym zadaniem było przeprowadzanie konsultacji społecznych ^①	TAK	1	NIE 2
5	Której głównym zadaniem była realizacja budżetu obywatelskiego ^①	TAK	1	NIE 2
6	Której dodatkowym zadaniem była realizacja budżetu obywatelskiego ^①	TAK	1	NIE 2
7	Której głównym zadaniem była współpraca z organizacjami pozarządowymi ^①	TAK	1	NIE 2
8	Której dodatkowym zadaniem była współpraca z organizacjami pozarządowymi ^①	TAK	1	NIE 2

DZIAŁ 2. KONSULTACJE SPOŁECZNE

1. Czy według stanu na dzień 31 XII w Państwa gminie obowiązywał akt prawa miejscowego regulujący zasady i tryb przeprowadzania konsultacji społecznych^①?		
W przypadku odpowiedzi NIE proszę przejść do pyt. 4.		
TAK	1	⇒ w którym roku przyjęto akt?
NIE	2	⇒ pyt. 4

2. Z czyjej inicjatywy, zgodnie z aktem prawnym o którym mowa w pytaniu 1, mogły zostać przeprowadzone nieobligatoryjne konsultacje społeczne^①?

Proszę zaznaczyć odpowiedź TAK lub NIE w każdym wierszu

1	Własnej inicjatywy wójta/ burmistrza/prezydenta miasta	NIE	2	TAK	1	
2	Rady gminy	NIE	2	TAK	1	
3	Jednostek pomocniczych	NIE	2	TAK	1	
4	Mieszkańców	NIE	2	TAK	1	⇒ Jaki próg wyznacza akt?
5	Organizacji pozarządowych ^①	NIE	2	TAK	1	⇒ Jaki próg wyznacza akt?
6	Innych podmiotów (jakich?)	NIE	2	TAK	1	

3. Czy akt prawny o którym mowa w pytaniu 1 określał minimalny czas trwania konsultacji społecznych^①?

TAK	1	⇒	jaki minimalny czas trwania konsultacji społecznych określał akt? (w dniach)	
NIE	2			

4. Czy w Państwa gminie przeprowadzono konsultacje społeczne^①?

W przypadku odpowiedzi NIE proszę przejść do pyt. 10.

TAK	1	
NIE	2	⇒ pyt. 10.

5. Z czyjej inicjatywy przeprowadzono w Państwa gminie konsultacje społeczne^① ?

Proszę zaznaczyć odpowiedź TAK lub NIE w każdym wierszu.

1	Własnej inicjatywy wójta/burmistrza/prezydenta miasta	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji
2	Rady gminy	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji
3	Jednostek pomocniczych	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji
4	Mieszkańców	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji
5	Organizacji pozarządowych ^①	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji
6	Innych podmiotów (jakich?)	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji

6. Czy w Państwa gminie przeprowadzono konsultacje społeczne w następujących obszarach:

Proszę zaznaczyć odpowiedź TAK lub NIE w każdym wierszu.

1	Ład przestrzenny i gospodarka nieru- chomościami	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji
2	Ochrona środowiska i przyrody oraz gospo- darka wodna	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji
3	Drogi, ulice, mosty, place oraz organizacja ruchu drogowego	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji
4	Lokalny transport zbiorowy	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji
5	Ochrona zdrowia	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji

6	Pomoc społeczna	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji	
7	Edukacja	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji	
8	Kultura	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji	
9	Kultura fizyczna, turystyka i sport	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji	
10	Rewitalizacja – przed przyjęciem programu rewitalizacji	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji	
11	Rewitalizacja – w trakcie realizacji programu rewitalizacji	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji	
12	Rewitalizacja – po zakończeniu realizacji programu rewitalizacji	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji	
13	Inne obszary	NIE	2	TAK	1	⇒ liczba konsultacji	

7. Jakie formy i metody zostały użyte do informowania o konsultacjach społecznych^①?

Proszę zaznaczyć wszystkie wykorzystane formy i metody.

informacja w BIP lub/i na stronie internetowej urzędu	1
informacja w mediach społecznościowych	2
informacja w mediach wydawanych przez gminę	3
wykup ogłoszeń w mediach komercyjnych	4
informacja na plakatach, afiszach i ulotkach	5
inna forma (jaka?)	6

8. W jakiej formie w Państwa gminie prowadzone były konsultacje społeczne^①?

Proszę zaznaczyć wszystkie wykorzystane formy.

poprzez zgłaszanie uwag i opinii w siedzibie urzędu	1
poprzez zgłaszanie uwag i opinii w formie elektronicznej (e-mail, strona internetowa)	2
poprzez zgłaszanie uwag i opinii pocztą tradycyjną	3
poprzez prace zespołów/grup roboczych	4
poprzez zgłaszanie uwag i opinii w trakcie otwartych spotkań konsultacyjnych	5
poprzez organizowanie sondażu wśród mieszkańców	6
w innej formie (jakiej?)	7

9. Proszę podać informacje na temat raportów z przebiegu przeprowadzonych konsultacji społecznych^①:

1	czy gmina opracowywała raporty z przebiegu konsultacji społecznych?	TAK	ze wszystkich przeprowadzonych konsultacji	1
			z połowy lub większości przeprowadzonych konsultacji	2
			z mniej niż połowy przeprowadzonych konsultacji	3
		NIE	4	
2	czy gmina publikowała raporty z przebiegu konsultacji społecznych w BIP lub/i na stronie internetowej urzędu?	TAK	ze wszystkich przeprowadzonych konsultacji	1
			z połowy lub większości przeprowadzonych konsultacji	2
			z mniej niż połowy przeprowadzonych konsultacji	3
		NIE	4	

- 10. Proszę podać informacje nt. programów, strategii i planów obowiązujących w Państwa gminie:**
- 10.1 Czy w Państwa gminie obowiązywały wymienione w wierszach 1-13 programy, strategie i plany?**
- 10.2 Czy projekt obowiązującego programu, strategii, planu był poddany konsultacjom społecznym^①?**
- 10.3 Czy w konsultacjach brały udział organizacje pozarządowe^①?**
- 10.4 Czy w konsultacjach brali udział mieszkańcy^{a)}?**

Proszę wypełnić każdy wiersz. Przy odpowiedzi TAK w rubryce pierwszej, proszę wypełnić rubrykę drugą. Dodatkowo przy odpowiedzi TAK w rubryce drugiej, proszę wypełnić rubrykę trzecią i czwartą.

Wyszczególnienie		Pyt. 10.1		Pyt. 10.2		Pyt. 10.3		Pyt. 10.4	
01	Strategia rozwoju gminy	TAK	1	TAK	1	TAK	1	TAK	1
		NIE	2	NIE	2	NIE	2	NIE	2
02	Strategia rozwiązywania problemów społecznych	TAK	1	TAK	1	TAK	1	TAK	1
		NIE	2	NIE	2	NIE	2	NIE	2
03	Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych	TAK	1	TAK	1	TAK	1	TAK	1
		NIE	2	NIE	2	NIE	2	NIE	2
04	Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie	TAK	1	TAK	1	TAK	1	TAK	1
		NIE	2	NIE	2	NIE	2	NIE	2
05	Wieloletni program współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego	TAK	1	TAK	1	TAK	1	TAK	1
		NIE	2	NIE	2	NIE	2	NIE	2
06	Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego	TAK	1	TAK	1	TAK	1	TAK	1
		NIE	2	NIE	2	NIE	2	NIE	2
07	Lokalny program rozwoju ekonomii społecznej	TAK	1	TAK	1	TAK	1	TAK	1
		NIE	2	NIE	2	NIE	2	NIE	2
08	Program Ochrony Środowiska	TAK	1	TAK	1	TAK	1	TAK	1
		NIE	2	NIE	2	NIE	2	NIE	2
09	Program rewitalizacji	TAK	1	TAK	1	TAK	1	TAK	1
		NIE	2	NIE	2	NIE	2	NIE	2
10	Plan gospodarki niskoemisyjnej	TAK	1	TAK	1	TAK	1	TAK	1
		NIE	2	NIE	2	NIE	2	NIE	2
11	Plan zagospodarowania przestrzennego	TAK	1	TAK	1	TAK	1	TAK	1
		NIE	2	NIE	2	NIE	2	NIE	2
12	Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	TAK	1	TAK	1	TAK	1	TAK	1
		NIE	2	NIE	2	NIE	2	NIE	2
13	Wieloletni Plan Inwestycyjny	TAK	1	TAK	1	TAK	1	TAK	1
		NIE	2	NIE	2	NIE	2	NIE	2

11. Proszę podać liczbę wszystkich uchwał przyjętych przez radę gminy w roku sprawozdawczym

12. Czy rada gminy przyjęła co najmniej jedną uchwałę zawierającą rozwiązania, które zostały poddane konsultacjom społecznym^①?			
TAK	1	⇒	Proszę podać liczbę przyjętych uchwał zawierających rozwiązania poddane konsultacjom społecznym ^① w tym konsultowanych obligatoryjnie na podstawie ustaw
NIE	2		

DZIAŁ 3. PODEJMOWANIE DECYZJI PUBLICZNYCH I TWORZENIE AKTÓW PRAWA MIEJSCOWEGO

1. Czy mieszkańcy zgłosili jedną lub więcej obywatelskich inicjatyw uchwałodawczych (w trybie art. 41a ustawy o samorządzie gminnym)?			
TAK	1	⇒	Proszę podać liczbę zgłoszonych obywatelskich inicjatyw uchwałodawczych w tym jako uchwały przyjęte przez radę gminy
NIE	2		

2. Czy komisja skarg, wniosków i petycji rady gminy rozpatrywała złożone:							
1	skargi ^① ?	NIE	2	TAK	1	⇒	liczba rozpatrzonych skarg
2	wnioski ^① ?	NIE	2	TAK	1	⇒	liczba rozpatrzonych wniosków
3	petycje ^① ?	NIE	2	TAK	1	⇒	liczba rozpatrzonych petycji

3. Proszę podać informacje na temat zgromadzeń publicznych^① w Państwa gminie:			
1	Liczba zgłoszonych zawiadomień o zamiarze zorganizowania zgromadzenia		
2	Liczba odbytych zgromadzeń		
3	Liczba wydanych decyzji o zakazie zgromadzenia		

4. Czy według stanu na dzień 31 XII w Państwa gminie obowiązywały:						
1	szczegółowe kryteria oceny wniosków o realizację zadania w ramach inicjatywy lokalnej ^① ?	NIE	2	TAK	1	⇒ w którym roku przyjęto kryteria?
2	szczegółowe zasady dotyczące trybu realizacji budżetu obywatelskiego ^① ?	NIE	2	TAK	1	⇒ w którym roku przyjęto zasady?

5. Czy w Państwa gminie złożono wnioski o realizację zadania w ramach inicjatywy lokalnej^①?	TAK	1	⇒	Liczba wniosków
	NIE	2		Liczba umów

6. Czy w zrealizowanym budżecie gminy wyodrębniono kwotę na budżet obywatelski^① (z wyłączeniem funduszu sołectkiego^①)? W przypadku odpowiedzi NIE proszę przejść do Działu 4.	TAK	1	
	NIE	2	⇒ Dział 4.

7. Jakie formy i metody zostały użyte do informowania o realizowanym w gminie budżecie obywatelskim^①? Proszę zaznaczyć wszystkie wykorzystane formy i metody.	
informacja w BIP lub/i na stronie internetowej urzędu	1
informacja w mediach społecznościowych	2
informacja w mediach wydawanych przez gminę	3
wykup ogłoszeń w mediach komercyjnych	4
informacja na plakatach, afiszach i ulotkach	5
inna forma (jaka?)	6

8. Proszę podać informacje na temat budżetu obywatelskiego^① (z wyłączeniem funduszu sołectkiego^①)		Ogółem	Część ogólnogminna	Część dla jednostek pomocniczych
1	Jaka kwota została zaplanowana? (w zł)			
2	Ile projektów zgłoszono?			
3	Ile osób wzięło udział w głosowaniu nad projektami?			
4	Jaka była łączna wartość projektów poddanych pod głosowanie? (w zł)			
5	Ile projektów wybrano do realizacji?			
6	Jaka była łączna wartość kosztorysowa projektów wybranych do realizacji? (w zł)			

9. W jakiej formie można było wziąć udział w głosowaniu w ramach budżetu obywatelskiego^①? Proszę zaznaczyć wszystkie wykorzystane formy.	
głosowanie w punktach stacjonarnych	1
głosowanie przez Internet	2
głosowanie przez aplikację mobilną	3
inna forma (jaka?)	4

DZIAŁ 4. JEDNOSTKI POMOCNICZE I CIAŁA KONSULTACYJNE

1. Czy wg stanu w dniu 31 XII w gminie funkcjonowały następujące jednostki pomocnicze^①? Proszę wykazać jednostki pomocnicze gminy funkcjonujące na podstawie art. 5 ustawy o samorządzie gminnym lub ustawie o ustroju miasta stołecznego Warszawy. Jeśli we wszystkich wierszach (1.1 do 1.4) wskazywana jest odpowiedź <i>NIE</i> wówczas proszę przejść do pyt. 6.					
1	Sołectwa	TAK	1	⇒ liczba jednostek	
		NIE	2	w tym jednostek w których funkcjonują organy wybrane przez mieszkańców	

2	Dzielnice	TAK	1	⇒ liczba jednostek	
				w tym jednostek w których funkcjonują organy wybrane przez mieszkańców	
		NIE	2		
3	Osiedla	TAK	1	⇒ liczba jednostek	
				w tym jednostek w których funkcjonują organy wybrane przez mieszkańców	
		NIE	2		
4	Inne (proszę wymienić jakie)	TAK	1	⇒ liczba jednostek	
				w tym jednostek w których funkcjonują organy wybrane przez mieszkańców	
		NIE	2		

2. Jakie kompetencje powierzyła Państwa gmina jednostkom pomocniczym w statucie nadanym uchwałą rady gminy?

Proszę zaznaczyć wszystkie powierzone kompetencje.

ustrojowo-organizacyjne (wybór organów jednostki, uchwalanie programów działania, organizowanie i koordynowanie inicjatyw i przedsięwzięć społeczności lokalnych)	1
gospodarczo-majątkowe (zarządzanie mieniem komunalnym i korzystanie z niego)	2
budżetowo-finansowe (prowadzenie gospodarki finansowej, uchwalanie planu finansowego wydatków wnioskowanie o zmianę przeznaczenia środków wyodrębnionych w budżecie)	3
administracyjne (wydawanie decyzji na mocy upoważnienia udzielonego na podstawie art. 39 ust. 4 ustawy o samorządzie gminnym)	4
opiniodawczo-wnioskowe (opiniowanie spraw dotyczących społeczności lokalnej, zgłaszanie projektów uchwał i petycji)	5
konsultacyjno-reprezentacyjne (uczestnictwo w przeprowadzaniu konsultacji społecznych)	6
inne (jakie?)	7

3. Proszę podać zbiorcze informacje dotyczące ostatnich wyborów do organów jednostek pomocniczych¹:

Proszę podać łącznie wartości dla wszystkich jednostek pomocniczych danego typu.

		Sołectwa	Dzielnice	Osiedla	Inne jednostki pomocnicze
1	Liczba jednostek pomocniczych w których odbyło się głosowanie				
2	Liczba uprawnionych do głosowania				
3	Liczba głosujących w wyborach				
4	Liczba zgłoszonych kandydatów				
5	Liczba wybranych kandydatów				

4. Czy rada gminy rozpatrywała projekty uchwał przygotowanych na pisemny wniosek jednostek pomocniczych¹?

TAK	1	⇒ liczba projektów	
NIE	2		

5. Czy jednostki pomocnicze ^① uczestniczyły w przygotowywaniu uchwał lub je konsultowały?	TAK	1	⇒ liczba uchwał	
	NIE	2		

6. Czy jednostki pomocnicze ^① otrzymały środki z budżetu gminy (z wyłączeniem funduszu sołectkiego)?	TAK	1	⇒ łączna kwota środków (w zł)	
	NIE	2	⇒ liczba jednostek pomocniczych, które otrzymały środki	

7. Czy w Państwa gminie funkcjonowały następujące ciała konsultacyjne: Proszę zaznaczyć odpowiedź TAK lub NIE w każdym wierszu.						Liczba członków stan w dniu 31 XII	W tym przedstawiciele organizacji pozarządowych ^①	
01	Rada działalności pożytku publicznego	NIE	2	TAK	1	⇒		
02	Rada ds. osób niepełnosprawnych	NIE	2	TAK	1	⇒		
03	Rada ds. sportu	NIE	2	TAK	1	⇒		
04	Rada ds. oświaty / edukacji	NIE	2	TAK	1	⇒		
05	Rada ds. seniorów	NIE	2	TAK	1	⇒		
06	Rada ds. młodzieży	NIE	2	TAK	1	⇒		
07	Rada ds. rodziny	NIE	2	TAK	1	⇒		
08	Rada ds. rynku pracy/zatrudnienia	NIE	2	TAK	1	⇒		
09	Komisja ds. rozwiązywania problemów alkoholowych	NIE	2	TAK	1	⇒		
10	Zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	NIE	2	TAK	1	⇒		
11	Komitet Rewitalizacji	NIE	2	TAK	1	⇒		
12	Inne (jakie?)	NIE	2	TAK	1	⇒		

a) Mieszkańcy – należy wziąć pod uwagę mieszkańców gminy, którzy nie są jej radnymi, ani pracownikami urzędu gminy, ani kierownikami podległych urzędowi jednostek organizacyjnych.

Proszę podać szacunkowy czas (w minutach) przeznaczony na:		
1	przygotowanie danych dla potrzeb wypełnienia formularza	
2	wypełnienie formularza	

DEFINICJE

Budżet obywatelski (inaczej: **budżet partycypacyjny**) – środki wyodrębnione z budżetu gminy przeznaczone na projekty wyłonione w procesie otwartego zgłaszania pomysłów, publicznej debaty i głosowania, przeprowadzanego w trybie konsultacji społecznych.

• Źródło: Ustawa z 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Dz. U. poz. 130).

Ciało konsultacyjne – tematyczne gremium doradcze, w skład którego mogą wchodzić przedstawiciele organizacji pozarządowych i mieszkańcy, tworzone w celu określania potrzeb społecznych, wypracowania propozycji ich zaspokojenia oraz współtworzenia lokalnych polityk publicznych.

Fundusz sołecki – środki wyodrębnione na podstawie ustawy o funduszu sołeckim z budżetu gminy na realizację przedsięwzięć należących do zadań własnych gminy, służących poprawie warunków życia jej mieszkańców oraz zgodnych z obowiązującą strategią rozwoju gminy. Przeznaczenie środków odbywa się na podstawie decyzji mieszkańców podjętej w trakcie zebrania wiejskiego.

• Źródło: Ustawa z 21 lutego 2014 r. o funduszu sołeckim (Dz.U. 2014 poz. 301, z późn. zm.).

Inicjatywa lokalna – forma współpracy jednostek samorządu terytorialnego z ich mieszkańcami, w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej. W ramach inicjatywy lokalnej mieszkańcy bezpośrednio lub poprzez organizację pozarządową mogą złożyć wniosek do jednostki samorządu terytorialnego o realizację zadania publicznego. Inicjatywa lokalna może dotyczyć zadań należących do sfery pożytku publicznego, wymienionych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Organy jednostek samorządu terytorialnego określają tryb i szczegółowe kryteria oceny wniosków o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej, następnie dokonują oceny wniosku,

biorąc pod uwagę m.in. celowość z punktu widzenia potrzeb społeczności lokalnej. Wkład mieszkańców (lub organizacji) mogą stanowić świadczenia pieniężne lub rzeczowe, bądź praca społeczna.

• Źródło: Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2018 poz. 450, z późn. zm.).

Jednostka pomocnicza – ustanowiona przez radę gminy lokalna wspólnota samorządowa mieszkańców części gminy. Jednostki nie posiadają osobowości prawnej. Jednostka pomocnicza gminy stanowi strukturę społeczno-terytorialną, która przejmując na swoim terytorium realizację zadań publicznych, ułatwiając gminie wykonywanie jej zadań

• Źródło: Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2019 poz. 506).

Konsultacje społeczne – podejmowane przez władze lokalne działania obejmujące informowanie, a następnie rozpoznawanie opinii mieszkańców lub organizacji reprezentujących różne grupy społeczne odnośnie do planowanych decyzji, w celu wypracowania optymalnych rozstrzygnięć.

Konsultacje odbywają się w wypadkach przewidzianych ustawą (konsultacje obligatoryjne) oraz w innych sprawach ważnych dla gminy. Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji społecznych powinny być określone w uchwale rady gminy.

• Źródło: Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2019 poz. 506).

Organizacja pozarządowa – osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacja lub stowarzyszenie, spełniająca warunki:

- 1) nie jest jednostką sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych lub przedsiębiorstwem, instytutem badawczym, bankiem lub spółką prawa handlowego będącą państwową lub samorządową osobą prawną,
- 2) nie działa w celu osiągnięcia zysku.

Do organizacji pozarządowych zalicza się przede wszystkim stowarzyszenia (w tym ochotnicze straże pożarne, kluby sportowe) i fundacje, ale są nimi także inne podmioty spełniające ww. definicję, np. organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, związki zawodowe.

• Źródło: Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2018 poz. 450, z późn. zm.).

Petycja – postulat skierowany do organu władzy publicznej, a także do organizacji lub instytucji społecznej w związku z wykonywanymi przez nią zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej. Przedmiotem petycji może być żądanie, w szczególności, zmiany przepisów prawa, podjęcia rozstrzygnięcia lub innego działania w sprawie dotyczącej podmiotu wnoszącego petycję, życia zbiorowego lub wartości wymagających szczególnej ochrony w imię dobra wspólnego, mieszczących się w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji.

• Źródło: Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. 2018 poz. 870).

Skarga – środek kontroli którego przedmiotem może być w szczególności zaniedbanie lub

nienależyte wykonywanie zadań przez właściwe organy albo przez ich pracowników, naruszenie praworządności lub interesów skarżących, a także przewlekłe lub biurokratyczne załatwianie spraw.

• Źródło: Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 2018 poz. 2096, z późn. zm.).

Wniosek – formalna prośba dotycząca w szczególności sprawy ulepszenia organizacji, wzmocnienia praworządności, usprawnienia pracy i zapobiegania nadużyciom, ochrony własności, lepszego zaspokajania potrzeb ludności.

• Źródło: Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 2018 poz. 2096, z późn. zm.).

Zgromadzenie – zgrupowanie osób na otwartej przestrzeni dostępnej dla nieokreślonych imiennie osób w określonym miejscu w celu odbycia wspólnych obrad lub w celu wspólnego wyrażenia stanowiska w sprawach publicznych.

• Źródło: Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. - Prawo o zgromadzeniach (Dz.U. 2019 poz. 631).

OBJAŚNIENIA DO FORMULARZA SG-01 STATYSTYKA GMINY: WSPÓŁDZIAŁANIE Z MIESZKAŃCAMI

Dla dzielnic miasta stołecznego Warszawy przyjmuje się następujące definicje:

gmina – dzielnica miasta stołecznego Warszawy

jednostka pomocnicza – jednostka niższego rzędu w dzielnicy (np. osiedle).

rada gminy – rada dzielnicy miasta stołecznego Warszawy

radni – radni dzielnicy miasta stołecznego Warszawy

urząd – urząd dzielnicy miasta stołecznego Warszawy

wójt/burmistrz/prezydent miasta – burmistrz dzielnicy miasta stołecznego Warszawy

DZIAŁ 1. KOMUNIKACJA WŁADZ GMINY Z MIESZKAŃCAMI

Pyt. 2. Dotyczy zarówno sytuacji publikowania materiału zawierającego obraz i dźwięk, jak i sam dźwięk. Nie należy uwzględniać protokołów z posiedzeń rady gminy.

Pyt. 3. W wierszu pierwszym należy wskazać TAK, jeżeli wójt / burmistrz / prezydent miasta przyjmował mieszkańców w wyznaczonym terminie, NIE – jeżeli godziny przyjęć były formalnie wyznaczone, lecz mieszkańcy nie korzystali z tej możliwości.

W wierszu trzecim należy wskazać TAK jeżeli do kontaktu udostępniony jest adres e-mail wójta / burmistrza / prezydenta miasta, NIE – jeżeli komunikacja odbywa się poprzez adres e-mail urzędu gminy lub inny.

Pyt. 9. Nie należy uwzględniać sytuacji, gdy gmina wykupuje ogłoszenia lub/i reklamy w danym medium.

DZIAŁ 2. KONSULTACJE SPOŁECZNE

- Pyt. 1.** Dotyczy uchwał rady gminy lub/i zarządzeń wójta / burmistrza / prezydenta miasta.
Proszę zaznaczyć *NIE* jeżeli akt prawa miejscowego dotyczy wyłącznie trybu i zasad konsultacji społecznych przeprowadzanych w formie budżetu obywatelskiego.
- Pyt. 2.-3.** Urząd miasta stołecznego Warszawy odpowiada na pytania na podstawie rozdziału trzeciego uchwały nr LXI/1691/2013 rady miasta stołecznego Warszawy z dnia 11 lipca 2013 r. w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami m.st. Warszawy, zaś urzędy dzielnic – rozdziału czwartego tejże uchwały.
- Pyt. 2.** W wierszu 2 proszę zaznaczyć *TAK* w wypadku gdy akt prawny przewiduje inicjatywę komisji rady gminy lub grupy radnych.
W wierszach 4 i 5 jako próg wyznaczany przez uchwałę należy rozumieć minimalną liczbę mieszkańców / organizacji pozarządowych, które mogą wnioskować o przeprowadzenie konsultacji społecznych. Jeżeli uchwała nie wyznacza takiego progu proszę wpisać 0.
- Pyt. 3.** W przypadku, gdy akt prawny różnicuje minimalny czas trwania konsultacji wg ich typów, proszę wskazać wartość najkrótszą.
- Pyt. 10.** W sytuacji gdy dany uczestnik konsultacji zadeklarował, że reprezentuje organizację pozarządową, należy zaznaczyć odpowiedź *TAK* w rubryce 3; jeżeli nie – należy zaznaczyć odpowiedź *TAK* w rubryce 4.
Pytanie jest zablokowane dla dzielnic miasta stołecznego Warszawy
- Pyt. 11.** Proszę podać liczbę wszystkich uchwał rady gminy przyjętych w 2020 r., bez względu na to, czy były one jednocześnie aktami prawa miejscowego.

DZIAŁ 3. PODEJMOWANIE DECYZJI PUBLICZNYCH I TWORZENIE AKTÓW PRAWA MIEJSCOWEGO

- Pyt. 3.** Dotyczy zgromadzeń, które odbyły się na podstawie ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. - Prawo o zgromadzeniach (Dz. U. 2019 poz. 631), co do których organizator zgromadzenia zwrócił się do urzędu gminy (w tym do gminnego centrum zarządzania kryzysowego) z zawiadomieniem o zamiarze zorganizowania zgromadzenia.
Nie należy wykazywać zgromadzeń organizowanych przez organy władzy publicznej, odbywanych w ramach działalności kościołów i innych związków wyznaniowych, zgromadzeń cyklicznych oraz zgromadzeń spontanicznych. Należy wykazywać zgromadzenia, o zamiarze zorganizowania których organizator poinformował wojewódzkie centrum zarządzania kryzysowego (na podstawie przepisu art. 22 ustawy), a te przekazało informacje gminie.
- Pyt. 4.** Dotyczy kryteriów/zasad przyjętych w postaci aktu prawa miejscowego (uchwał rady gminy lub zarządzeń wójta / burmistrza / prezydenta miasta).
- Pyt. 5.** Proszę podać dane dla budżetu na rok sprawozdawczy, nawet jeżeli głosowanie w ramach budżetu obywatelskiego odbyło się w latach wcześniejszych.
W rubryce *Część dla jednostek pomocniczych* należy podać dane w przypadku, gdy obszar gminy został podzielony na mniejsze części (obejmujące np. pojedyncze jednostki pomocnicze lub ich grupy).
Kwoty projektów ogólnogminnych i projektów w jednostkach pomocniczych powinny sumować się do wartości ogółem. Głosujących na projekty ogólnogminne i projekty w jednostkach pomocniczych należy wykazywać osobno w każdej z rubryk (suma może przekraczać wartość ogółem).

DZIAŁ 4. JEDNOSTKI POMOCNICZE I CIAŁA KONSULTACYJNE

- Pyt. 1.** Nie należy wykazywać delegatur. Urząd Miasta Stołecznego Warszawy wypełnia tylko wiersz 1.2.
- Pyt. 3.** Proszę podać zbiorcze informacje nt. wyborów do poszczególnych organów jednostek pomocniczych, których kadencja trwała 31 XII 2020 r., bez względu na rok przeprowadzenia wyborów (2020 i lata wcześniejsze).
W wypadku wyboru przez mieszkańców dwóch lub więcej organów, proszę podać dane nt. wyborów do organu kolegiального (w przypadku sołectw – rady sołectkiej). Proszę podać dane również w przypadku, gdy wybory zostały uznane za nieważne z powodu zbyt niskiej frekwencji.
Pytanie jest zablokowane dla Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy.
- Pyt. 7.** Jeśli rada zajmuje się kilkoma obszarami działania gminy, proszę przyporządkować ją do jednego z wymienionych typów rad, według tego obszaru, który był dla danej rady najważniejszy.
Miasto stołeczne Warszawa podaje informacje na temat ogólnomiejskich ciał konsultacyjnych, dzielnice miasta stołecznego – na temat funkcjonujących w dzielnicach.

Załącznik 2. Lista zmiennych wraz z symbolami

Zmienne w badaniu zgrupowano według odpowiadających im zmiennych bazowych.

ZMIENNA W BADANIU	CHARAKTER ZMIENNEJ	JEDN. MIARY	OKRES OBSER.	FORM.	
				DZ.	PYT.
Udostępnianie informacji do publicznej wiadomości					
Udostępnianie informacji do publicznej wiadomości	jakościowa		rok	1	1
Udostępnianie w BIP/lub i na stronie internetowej elektronicznego zapisu obrad rady gminy	jakościowa		rok	1	2
Komunikacja mieszkańców z wójtem / burmistrzem / prezydentem miasta					
Sposoby komunikacji mieszkańców z wójtem / burmistrzem / prezydentem miasta	jakościowa		rok	1	3
Inny sposób komunikacji wójta / burmistrza / prezydenta miasta z mieszkańcami	opisowa		rok	1	3
Dyżur radnych dla mieszkańców					
Pełnienie przez radnych regularnego dyżuru dla mieszkańców	jakościowa		rok	1	4
Posiedzenia rady gminy					
Obecność w porządku posiedzeń rady gminy stałego punktu, w którym mógł zabrać głos każdy mieszkaniec gminy	jakościowa		rok	1	5
Mieszkańcy, którzy zabrali głos w debacie nad raportem o stanie gminy za rok poprzedni	ilościowa	osoby	dzień zdarzenia	1	6
Zapraszanie przedstawicieli organizacji pozarządowych na posiedzenia rady gminy	jakościowa		rok	1	7
Obecność przedstawicieli organizacji pozarządowych na posiedzeniach rady gminy	jakościowa		rok	1	8
Prowadzenie lub zlecenie prowadzenia środków masowego przekazu o zasięgu lokalnym					
Prowadzenie lub zlecenie prowadzenia środków masowego przekazu o zasięgu lokalnym	jakościowa		rok	1	9
Działania edukacyjno-popularyzacyjnych na rzecz rozwoju samorządności mieszkańców służących wzmocnieniu partycypacji publicznej					
Podejmowanie samodzielnie lub zlecenie przez gminę działań edukacyjno-popularyzacyjnych na rzecz rozwoju samorządności mieszkańców służących wzmocnieniu partycypacji publicznej	jakościowa		rok	1	10
Formy podejmowanych działań edukacyjno-popularyzacyjnych na rzecz rozwoju samorządności mieszkańców służących wzmocnieniu partycypacji publicznej	jakościowa		rok	1	11
Inna forma podejmowanych działań edukacyjno-popularyzacyjnych na rzecz rozwoju samorządności mieszkańców służących wzmocnieniu partycypacji publicznej	opisowa		rok	1	11
Osoba lub komórka organizacyjna odpowiedzialna za współpracę z mieszkańcami					
Wyznaczenie w gminie osoby lub komórki organizacyjnej odpowiedzialnej za współpracę z mieszkańcami	jakościowa		31 grudnia	1	12

Zmienne w badaniu zgrupowano według odpowiadających im zmiennych bazowych (cd.)

ZMIENNA W BADANIU	CHARAKTER ZMIENNEJ	JEDN. MIARY	OKRES OBSER.	FORM.	
Akt prawa miejscowego regulujący zasady i tryb przeprowadzania konsultacji społecznych					
Obowiązywanie aktu prawa miejscowego regulującego zasady i tryb przeprowadzania konsultacji społecznych	jakościowa		31 grudnia	2	1
Rok przyjęcia aktu prawa miejscowego regulującego zasady i tryb przeprowadzania konsultacji społecznych	określająca czas		31 grudnia	2	1
Próg wyznaczany przez akt prawa miejscowego regulujący zasady i tryb przeprowadzania konsultacji społecznych dla możliwości przeprowadzania nieobligatoryjnych konsultacji społecznych	ilościowa	osoby	31 grudnia	2	2
Próg wyznaczany przez akt prawa miejscowego regulujący zasady i tryb przeprowadzania konsultacji społecznych dla możliwości przeprowadzania nieobligatoryjnych konsultacji społecznych	ilościowa	szt.	31 grudnia	2	2
Określenie minimalnego czasu trwania konsultacji społecznych w akcie prawa miejscowego regulującym zasady i tryb przeprowadzania konsultacji społecznych	jakościowa		31 grudnia	2	3
Minimalny czas trwania konsultacji społecznych przewidziany w akcie prawa miejscowego regulującym zasady i tryb przeprowadzania konsultacji społecznych	określająca czas		31 grudnia	2	3
Konsultacje społeczne					
Podmioty, którym akt prawny regulujący zasady i tryb przeprowadzania konsultacji społecznych zapewnia możliwość zainicjowania nieobligatoryjnych konsultacji społecznych	jakościowa		31 grudnia	2	2
Inne podmioty którym akt prawny regulujący zasady i tryb przeprowadzania konsultacji społecznych zapewnia możliwość zainicjowania nieobligatoryjnych konsultacji społecznych	opisowa		31 grudnia	2	2
Przeprowadzone konsultacje społeczne	jakościowa		rok	2	4
Przeprowadzone konsultacje społeczne według ich inicjatora	jakościowa		rok	2	5
Przeprowadzone konsultacje społeczne według ich inicjatora	ilościowa	szt.	rok	2	5
Przeprowadzone konsultacje społeczne według ich inicjatora	opisowa		rok	2	5
Przeprowadzone konsultacje społeczne według ich inicjatora	ilościowa	szt.	rok	2	5
Przeprowadzanie konsultacji społecznych według ich obszaru	jakościowa		rok	2	6
Przeprowadzanie konsultacji społecznych według ich obszaru	ilościowa	szt.	rok	2	6
Formy i metody użyte do informowania o konsultacjach społecznych	jakościowa		rok	2	7
Inne formy i metody użyte do informowania o konsultacjach społecznych	opisowa		rok	2	7
Formy przeprowadzonych konsultacji społecznych	jakościowa		rok	2	8
Inne formy przeprowadzonych konsultacji społecznych	opisowa		rok	2	8
Opracowywanie raportów z przebiegu przeprowadzonych konsultacji społecznych	jakościowa		rok	2	9
Publikowanie raportów z przebiegu przeprowadzonych konsultacji społecznych w BIP lub/i na stronie internetowej urzędu	jakościowa		rok	2	9

Zmienne w badaniu zgrupowano według odpowiadających im zmiennych bazowych (cd.)

ZMIENNA W BADANIU	CHARAKTER ZMIENNEJ	JEDN. MIARY	OKRES OBSER.	FORM.	
Obowiązujące programy, strategie i plany					
Obowiązywanie programów, strategii i planów	jakościowa		rok	2	10
Poddanie obowiązujących programów, strategii i planów konsultacjom społecznym	jakościowa		rok	2	10
Udział organizacji pozarządowych w konsultacjach obowiązujących programów, strategii i planów	jakościowa		rok	2	10
Udział mieszkańców w konsultacjach programów, strategii i planów	jakościowa		rok	2	10
Uchwały rady gminy					
Uchwały przyjęte przez radę gminy w roku sprawozdawczym	ilościowa	szt.	rok	2	11
Przyjęte uchwały zawierające rozwiązania, które zostały poddane konsultacjom społecznym	jakościowa		rok	2	12
Przyjęte uchwały zawierające rozwiązania, które zostały poddane konsultacjom społecznym	ilościowa	szt.	rok	2	12
Obywatelska inicjatywa uchwałodawcza					
Zgłoszone obywatelskie inicjatywy uchwałodawcze	jakościowa		rok	3	1
Zgłoszone obywatelskie inicjatywy uchwałodawcze	ilościowa	szt.	rok	3	1
Działalność komisji skarg, wniosków i petycji					
Rozpatrywanie skarg, wniosków i petycji przez komisję skarg, wniosków i petycji	jakościowa		rok	3	2
Skargi, wnioski i petycje rozpatrzone przez komisję skarg, wniosków i petycji	ilościowa	szt.	rok	3	2
Zgromadzenia publiczne					
Zgromadzenia publiczne	ilościowa	szt.	rok	3	3
Inicjatywa lokalna					
Obowiązywanie szczegółowych kryteriów oceny wniosków o realizację zadania w ramach inicjatywy lokalnej	jakościowa		31 grudnia	3	4
Rok przyjęcia szczegółowych kryteriów oceny wniosków o realizację zadania w ramach inicjatywy lokalnej	określająca czas		31 grudnia	3	4
Realizacja zdań w ramach inicjatywy lokalnej	jakościowa		rok	3	5
Realizacja zdań w ramach inicjatywy lokalnej	ilościowa	szt.	rok	3	5
Budżet obywatelski					
Obowiązywanie szczegółowych zasad dotyczących trybu realizacji budżetu obywatelskiego	jakościowa		31 grudnia	3	4
Rok przyjęcia szczegółowych zasad dotyczących trybu realizacji budżetu obywatelskiego	określająca czas		31 grudnia	3	4
Wyodrębniona kwota w budżecie gminy na budżet obywatelski	jakościowa		rok	3	6
Formy i metody użyte do informowania o realizowanym budżecie obywatelskim	jakościowa		rok	3	7
Inne formy i metody użyte do informowania o realizowanym budżecie obywatelskim	opisowa		rok	3	7
Budżet obywatelski	ilościowa	zł	rok	3	8

Zmienne w badaniu zgrupowano według odpowiadających im zmiennych bazowych (dok.)

ZMIENNA W BADANIU	CHARAKTER ZMIENNEJ	JEDN. MIARY	OKRES OBSER.	FORM.	
Budżet obywatelski	ilościowa	osoby	rok	3	8
Budżet obywatelski	ilościowa	szt.	rok	3	8
Formy udziału w głosowaniu w ramach budżetu obywatelskiego	jakościowa		rok	3	9
Inna forma udziału w głosowaniu w ramach budżetu obywatelskiego	opisowa		rok	3	9
Jednostki pomocnicze w gminie					
Jednostki pomocnicze w gminie	jakościowa		31 grudnia	4	1
Funkcjonujące w gminie jednostki pomocnicze	ilościowa	szt.	31 grudnia	4	1
Funkcjonujące w gminie jednostki pomocnicze, w których funkcjonują organy wybrane przez mieszkańców	ilościowa	szt.	31 grudnia	4	1
Jednostki pomocnicze w gminie	opisowa		31 grudnia	4	1
Funkcjonujące w gminie jednostki pomocnicze	ilościowa	szt.	31 grudnia	4	1
Funkcjonujące w gminie jednostki pomocnicze, w których funkcjonują organy wybrane przez mieszkańców	ilościowa	szt.	31 grudnia	4	1
Kompetencje powierzone jednostkom pomocniczym w statucie nadanym uchwałą rady gminy	jakościowa		rok	4	2
Inne kompetencje powierzone jednostkom pomocniczym w statucie nadanym uchwałą rady gminy	opisowa		rok	4	2
Rozpatrywanie projektów uchwał przygotowanych na pisemny wniosek jednostek pomocniczych	jakościowa		rok	4	4
Rozpatrzone projekty uchwał przygotowane na pisemny wniosek jednostek pomocniczych	ilościowa	szt.	rok	4	4
Udział jednostek pomocniczych w przygotowaniu uchwał lub ich konsultacjach	jakościowa		rok	4	5
Uchwały, w których przygotowaniu lub konsultacjach uczestniczyły jednostki pomocnicze	ilościowa	szt.	rok	4	5
Otrzymanie przez jednostki pomocnicze środków z budżetu gminy (z wyłączeniem funduszu sołectkiego)	jakościowa		rok	4	6
Środki z budżetu gminy otrzymane przez jednostki pomocnicze (z wyłączeniem funduszu sołectkiego)	ilościowa	zł	rok	4	6
Jednostki pomocnicze, które otrzymały środki z budżetu gminy (z wyłączeniem funduszu sołectkiego)	ilościowa	szt.	rok	4	6
Wybory do organów jednostek pomocniczych	ilościowa	szt.	dzień zdarzenia	4	3
Wybory do organów jednostek pomocniczych	ilościowa	osoby	dzień zdarzenia	4	3
Ciała konsultacyjne w gminie					
Funkcjonowanie ciał konsultacyjnych	jakościowa		31 grudnia	4	7
Członkowie ciał konsultacyjnych	ilościowa	osoby	31 grudnia	4	7
Członkowie ciał konsultacyjnych będący przedstawicielami organizacji pozarządowych	ilościowa	osoby	31 grudnia	4	7
Funkcjonowanie ciał konsultacyjnych	opisowa		31 grudnia	4	7
Członkowie ciał konsultacyjnych	ilościowa	osoby	31 grudnia	4	7
Członkowie ciał konsultacyjnych będący przedstawicielami organizacji pozarządowych	ilościowa	osoby	31 grudnia	4	7

Załącznik 3. Badanie pilotażowe i wprowadzone zmiany w badaniu

1. Badanie pilotażowe

INFORMACJE WPROWADZAJĄCE

W 2015 r. zespół pracowników statystyki publicznej pod kierownictwem pani Karoliny Goś-Wójcickiej w ramach pracy badawczej *Pozyskanie nowych wskaźników dotyczących realizacji usług publicznych z zakresu partycypacji społecznej* (praca badawcza była częścią projektu *Wsparcie systemu monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2007-2013 oraz programowania i monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020*) przeprowadził w wybranych gminach pilotażowe badanie *Partycypacja lokalna*.

Celem tego badania było testowe pozyskanie brakujących w zdiagnozowanych źródłach administracyjnych i badaniach GUS danych, służących naliczeniu wskaźników dotyczących realizacji przez samorząd lokalny usług publicznych wzmacniających partycypację społeczną.

Członkowie zespołu rozpoczynając pracę nad budową formularza *Partycypacja lokalna* zorganizowali robocze spotkania z ekspertami Instytutu Spraw Publicznych oraz Pracowni Badań i Innowacji Społecznych Stocznia, w celu poznania ich doświadczeń w zakresie przeprowadzonych przez te organizacje badań partycypacji społecznej. Instytut Spraw Publicznych przekazał też na prośbę GUS wzór kwestionariusza badania ilościowego oraz algorytmy konstruowania wskaźników, które powstały w ramach projektu *Decydujemy Razem*. Materiały te oraz analiza dotychczas przeprowadzonych badań z zakresu partycypacji, a także diagnoza luk informacyjnych w źródłach administracyjnych były punktem wyjścia do opracowania kwestionariusza *Partycypacja lokalna*. Praca nad zakresem formularza i kształtem poszczególnych pytań była wieloetapowa i zaangażowani byli w nią wszyscy eksperci wiodący biorący udział w pracy badawczej. Ponadto przygotowany kwestionariusz został skonsultowany z ekspertami Instytutu Spraw Publicznych oraz Pracowni Badań i Innowacji Społecznych Stocznia.

Ostatecznie formularz badania pilotażowego pt. *Partycypacja lokalna* objął wybrane aspekty uczestnictwa mieszkańców w sprawach publicznych na terenie gminy oraz wspierania przez gminę partycypacji, tj.:

- funkcjonowanie jednostek pomocniczych samorządu lokalnego i zaangażowanie mieszkańców w ich działanie,
- funkcjonowanie w gminie ciał konsultacyjno-doradczych oraz wpływ mieszkańców i reprezentujących ich organizacji na kierunki i formy wydatkowania środków publicznych, w tym budżet partycypacyjny,
- udział mieszkańców i reprezentujących ich organizacji w wypracowywaniu pozostałych decyzji i dokumentów władz lokalnych oraz komunikacja władz z mieszkańcami.

Dobór jednostek do badania

Badanie miało charakter pilotażowy, dobór jednostek był celowy i dotyczył 186 wybranych gmin w Polsce, w tym 154 gmin z województwa dolnośląskiego oraz 32 miasta na prawach powiatu z innych województw. Udział w badaniu był dobrowolny. Czas realizacji, od wysłania ankiety przez Urząd Statystyczny we Wrocławiu do jej odesłania po wypełnieniu przez gminy, ustalono na okres od 19 marca do 2 kwietnia 2015 r.

Próbę do badania stanowiło 7,4% wszystkich gmin (wliczając dzielnice m. st. Warszawy) na obszarze Polski. Zgodnie z Wykazem identyfikatorów i nazw jednostek podziału terytorialnego kraju, do badania wybrano: 62 gminy wiejskie, 32 gminy miejskie (nie uwzględniając miast na prawach powiatu), 55 gmin miejsko-wiejskich, 36 miast na prawach powiatu oraz 1 dzielnicę Warszawy.

Przebieg badania

W ramach przygotowania badania pilotażowego zaplanowano i podjęto następujące czynności:

- opracowano bazę adresową jednostek do badania,
- opracowano graficzny wzór ankiety,
- opracowano oraz zweryfikowano założenia do aplikacji off-line, za pomocą której respondenci wypełniali ankietę,
- opracowano oraz zweryfikowano od strony merytorycznej strukturę wyjściową bazy danych,
- opracowano oraz przetestowano wersję off-line ankiety (formularz elektroniczny),
- opracowano aplikację służącą integracji danych zebranych od respondentów oraz przeprowadzono szkolenie dla realizatorów badania.

Następnie do wszystkich wytypowanych do badania 186 gmin, drogą elektroniczną, został wysłany wzór formularza *Statystyka gminy: Partycypacja lokalna* w formacie Word oraz pismo przewodnie, zawierające informacje odnośnie trybu, sposobu i terminu wypełnienia formularza, a także nazwiska pracowników udzielających wyjaśnień w przypadku pojawienia się wątpliwości.

Formularz został przewidziany do wypełnienia w formie elektronicznej w formacie xml, z możliwością przekazu danych przez respondentów w formie tradycyjnej, tj. papierowej (wliczając wszystkie możliwe formy przesłania pocztą elektroniczną: skan formularza wypełnionego ręcznie, pliki pdf, Word).

ANALIZA POSZCZEGÓLNYCH KOMPONENTÓW JAKOŚCI

Błędy kwestionariusza

Wzór formularza oraz założenia do kontroli logiczno-rachunkowej opracowane zostały przez zespół projektujący, a następnie, zgodnie z tymi założeniami, specjaliści IT przygotowali elektroniczną aplikację z zastosowaniem oprogramowania Java.

Zespół projektujący formularz formułował i następnie sprawdzał jego zapisy pod kątem czytelności, spójności zadawanych pytań, poprawności ich następowania, logiki powiązań między nimi, wyjaśnień pojęć użytych w formularzu. Pytania mające charakter zamknięty polegały na wyborze dostępnej w kafeterii odpowiedzi lub/i wpisania wartości matematycznej, za wyjątkiem:

- pytania 6.3 w dziale 2, dopuszczającym wpisanie stosowanej w gminie formy wspólnej pracy nad uchwałami niewymienionymi wcześniej w formularzu oraz
- pytania 6.6 w dziale 3, dającym możliwość wpisania innego stałego ciała konsultacyjnego niewymienionego wcześniej.

Ostatni dział był oceną formularza i – ze względu na możliwość zdefiniowania przez respondenta przyczyn trudności z wypełnieniem pozycji – odpowiedzi na niektóre pytania miały charakter otwarty.

Jedynie 5% gmin biorących udział w badaniu uznało, że pośród pytań sprawozdania znajdują się również te sformułowane w sposób niejasny, niezrozumiały, 4% respondentów oceniło w ten sposób niektóre pojęcia występujące w formularzu. Najwięcej, bo 12%, badanych gmin zadeklarowało, że w ankiecie znalazły się pytania, na które trudno było odpowiedzieć ze względu na brak potrzebnych informacji, dokumentów. Tę ostatnią ocenę wyraziła ponad 1/3 (35%) miast na prawach powiatu, które wypełniły formularz, co mogło mieć związek ze złożonym charakterem procesu pozyskiwania danych w podmiotach o rozbudowanej strukturze administracyjnej.

W ocenie respondentów nie wszystkie pojęcia/pytania zostały zdefiniowane w sposób jasny i czytelny (8 gmin). Pojedyncze gminy zgłosiły następujące uwagi/wątpliwości odnoszące się do następujących pojęć/treści pytań:

- *stałe ciała konsultacyjne* – według jednostek niejasna definicja
- *budżet partycypacyjny* – według jednostek niejasna definicja
- braku jednoznaczności interpretacyjnej odnośnie udzielenia odpowiedzi na pytania dotyczące uchwał – wątpliwość dot. odniesienia się do wszystkich uchwał podjętych przez radę gminy, czy tylko do uchwał będących aktem prawa miejscowego
- niedostatecznego wyjaśnienia pytań: 7 działu 2 (Czy w 2014 r. przyjęto uchwałę lub uchwały, zawierające jedno lub więcej rozwiązań, które na zlecenie władz gminy zostały wypracowane wyłącznie przez mieszkańców lub organizacje, a udział władz gminy polegał jedynie na nadaniu tym rozwiązaniom właściwej formy prawnej?) oraz 5 działu 3 (Czy w 2014 r. jednostki pomocnicze otrzymały środki z budżetu gminy z wyłączeniem funduszu sołectkiego?)
- *konsultacji społecznych* – przyjęcie nazbyt optymistycznych założeń odnośnie standardowych modeli konsultacji społecznych, co powoduje, że wielu procesów nie można włączyć,
- braku definicji *inicjatywy lokalnej* spowodował, że wypełniający ankietę posiłkował się definicją zawartą w rozdziale 2a ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536), co wymagało od wypełniającego ankietę dodatkowych działań i nie był on pewny, czy odpowiednio zaimplementował definicję.

Ponadto, w wielu przypadkach gminy nie wypełniały w dziale 3 w pytaniu 6 pola dotyczącego mieszkańców. Taka sytuacja wynikała z tego, że nie wszyscy zrozumieli podaną w ankiecie definicję pojęcia *mieszkańcy*. Dopiero dodatkowe wyjaśnienia, udzielane przez ankierów w trakcie rozmów telefonicznych, pozwalały na poprawne uzupełnienie danych.

Ze względu na obszerną listę stałych ciał konsultacyjnych, z m. st. Warszawy przesyłany został odrębny dokument zawierający wykaz działających Komisji Dialogu Społecznego oraz innych ciał wraz z liczbą ich członków (aplikacja nie przewidywała możliwości wpisania tak długiej listy).

Błędy respondenta

Najczęściej popełniane błędy powstały wskutek nieuważnego czytania pytań ankiety i objaśnień (np. podawanie liczby przyjętych uchwał z całej kadencji rady, a nie z 2014 roku) oraz pominięcia odpowiedzi na pytanie. W części gmin informacje potrzebne do wypełnienia ankiety zbierane były z wielu komórek organizacyjnych, co miało wpływ na to, że rozsyłane zapytania do poszczególnych osób nie zawierały dokładnych wyjaśnień, stąd też udzielający częściowych odpowiedzi nie znali całej zawartości formularza i odpowiadali intuicyjnie – nie zawsze zgodnie z objaśnieniami i pojęciami znajdującymi się na formularzu. Sytuacja takiego podziału pracy nad ankietą często miała miejsce w urzędach dużych miast, ze względu na ich złożoną strukturę administracyjną.

Analiza poprawności zbioru danych, na podstawie pierwszego wprowadzenia do Systemu Informatycznego Badania (SIB) każdej ankiety wykazała, że 39,7% gmin odesłało ankiety zawierające błędy (w sumie w ankietach popełniono 286 błędów). Najwięcej błędów dotyczyło braku wpisanej wartości (25,0% ankiet) oraz braku wpisanej wartości przy odpowiedzi TAK (20,1% ankiet).

Błędy ankietera

Przed przystąpieniem do zbierania danych zostało przeprowadzone szkolenie merytoryczne dla pracowników Urzędu Statystycznego we Wrocławiu, którzy – jako ankieterzy – mieli realizować tę ankietę. W trakcie szkolenia, prowadzonego przez eksperta wiodącego Panią Karolinę Goś-Wójcicką, zostały omówione stosowane w ankiecie pojęcia i definicje oraz kolejno wszystkie pytania ankiety.

Pracownicy Urzędu zapoznani zostali też z elektroniczną aplikacją do wypełniania formularza, przekazywaną jednostkom oraz z Systemem Informatycznym Badania (SIB), służącym do przeprowadzenia kontroli logiczno-rachunkowej, umożliwiającym wprowadzenie korekt po wyjaśnieniach uzyskanych od respondentów. Przekazywana respondentom aplikacja wyposażona została w opcję sygnalizującą braki odpowiedzi oraz błędy popełnione podczas wypełniania ankiety. Komunikaty o błędach i o brakach odpowiedzi sygnalizowane były różnym kolorem czcionki i aktywną listą błędów pojawiającą się w dolnej części ankiety.

Ze względu na to, że badanie miało charakter pilotażowy, aplikacja umożliwiła respondentowi przestanie do Urzędu ankiety zawierającej błędy. W takim przypadku, po otrzymaniu ankiety, ankieterzy kontaktowali się z osobami ją wypełniającymi i wyjaśniali błędy.

Ze względu na to, że aplikacja SIB wspomagająca pracę ankieterów sygnalizowała błędy, ankieterzy ograniczyli się tylko do ich korygowania, nie oceniali natomiast prawidłowego rzędu wielkości podawanych przez gminy. Przykładem może być liczba wszystkich uchwał przyjętych przez radę gminy w 2014 r. (pytanie 1 działu 2 – 2 gminy podały wartości powyżej 1000) – w 13 gminach zamiast liczby uchwał w 2014 r. zostały podane uchwały VI kadencji w latach 2010-2014.

Błędy w metodzie zbierania danych

Zaprojektowany w formie elektronicznej formularz został poddany testowaniu przez zespół projektowy. Sprawdzone zostały m.in. wszystkie założenia dot. powstania sytuacji błędnych, zarówno o charakterze błędów uznaniowych (respondent mógł odpowiedzieć na pytanie ankiety spoza ustalonego w założeniach zakresu, sytuacja taka była tylko sygnalizowana w aplikacji), jak i twardych (nieuznaniowych, które po zasygnalizowaniu respondent powinien był skorygować), tj. brak wpisanej w polu ankiety wartości, niepoprawnie wpisany znak lub format danych, brak wpisanej wartości przy zaznaczonej odpowiedzi TAK, brak zaznaczenia przy wpisanej lub zaznaczonej wartości, niespełniony warunek matematyczny/logiczny oraz przyporządkowanie ich do poszczególnych pytań.

Na podstawie rezultatów testu dokonano korekty niektórych założeń do kontroli formularza.

Do gromadzenia danych z ankiety została przygotowana elektroniczna aplikacja z zastosowaniem oprogramowania Java, którą respondenci musieli pobrać ze strony internetowej Urzędu Statystycznego we Wrocławiu i zainstalować na lokalnym komputerze. Dostęp do aplikacji został wskazany w liście przewodnim, o którym wspomniano na początku raportu, jednak ze względu m.in. na brak w nim automatycznego odesłania na stronę www (nie zostało wprowadzone połączenie w formacie html, tylko całość była sporządzona jako plik pdf) zachodziła konieczność wykonania kilku czynności w celu uruchomienia aplikacji i dlatego respondenci niechętnie korzystali z tej formy przekazywania danych, bowiem aż 125 gmin, tj. 67,9% wypełniło papierową wersję ankiety. Z uwag zgłaszanych telefonicznie można było wywnioskować, że część respondentów wolałaby wypełniać ankietę na Portalu Sprawozdawczym GUS, z którym jest już zaznajomiona i poprzez który realizuje swoje obowiązki sprawozdawcze.

Błędy przetwarzania

W celu redukcji liczby błędów, w aplikacji zastosowane zostały założenia do kontroli logiczno-rachunkowej. Respondentowi sygnalizowany był błąd w przypadku pominięcia odpowiedzi na pytanie, aplikacja nie pozwalała na udzielenie sprzecznych odpowiedzi na to samo pytanie, kontrolowała

zależności, zarówno pomiędzy pytaniami w dziale jak i powiązania międzydziałowe, kontrolowała poprawność wpisywania znaków liczbowych lub cyfrowych.

W założeniach do kontroli logiczno-rachunkowej, jako błąd nieuznaniowy wskazana została zależność pomiędzy pytaniami 6 i 7 Działu 4. W trakcie prowadzenia badania okazało się, że należy zrezygnować z tego błędu, ponieważ, pomimo tego, że przedstawiciele organizacji nie byli zapraszani na sesje rady, byli na tych sesjach obecni. Takie przypadki zgłaszały mniejsze gminy.

Dodatkowo, w SIB utworzone zostało pole Uwagi, w którym ankieter miał możliwość wpisywania wyjaśnień udzielanych mu przez respondentów.

Błędy podzielono również na błędy akceptowalne – uznaniowe i błędy wymagające korekty (twarde). W 32 gminach pojawiły się błędy uznaniowe, co stanowi 17,4% w stosunku do wszystkich gmin, które wypełniły formularz. Błędy twarde zarejestrowano w 62 przypadkach, tj. 33,7% wszystkich gmin, które wypełniły formularz.

Na poprawę jakości otrzymanych ankiet i tym samym na kompletność i poprawność zawartych w nich danych ogromny wpływ miały działania wyjaśniające ankieterów i zespołu merytorycznego (kontakt z gminami).

Błędy braku odpowiedzi

W wyznaczonym terminie spływu do Urzędu (2 kwietnia 2015 r.) kompletność badania wyniosła 51,1% (95 gmin na 186 objętych badaniem pilotażowym). Dla zapewnienia kompletności badania, ankieterki telefonicznie oraz drogą elektroniczną monitowały jednostki, które nie przekazały ankiety (91 gmin). W wyniku tych działań: 18 gmin przysłało ankiety w formie elektronicznej, 71 gmin wersję papierową ankiety, 2 gminy odmówiły wypełnienia ankiety.

Podmiotowy brak odpowiedzi

W terminie ostatecznego zakończenia zbierania ankiet w wyniku monitów i poprawiania błędnych łącznie (z ankietami, które przekazały gminy do 2 kwietnia br.) wpłynęły 184 wypełnione ankiety, tj. 98,9 %. Ankiety nie wypełniły 2 miasta: Słupsk i Katowice argumentując, że w wyznaczonym terminie ze względu na inne, ważne dla urzędu zadania (reorganizacja i działania na rzecz opracowania nowej strategii miasta), nie są w stanie wypełnić ankiety, która w ich ocenie była obszerna i pracochłonna. Wielokrotnie podejmowane, w odniesieniu do tych miast, próby dotarcia do osób mogących zmienić tę decyzję nie dały rezultatu.

Przedmiotowy brak odpowiedzi

Kilka gmin nie udzieliło odpowiedzi na wszystkie pytania z uwagi na to, że nie prowadzą takiej ewidencji, która pozwoliłaby w łatwy sposób wypełnić ankietę (czas poświęcony na przeglądanie protokołów, raportów i tym podobnych dokumentów byłby nieproporcjonalnie wysoki w stosunku do zebranych informacji).

W przypadku pojedynczych gmin, brak informacji został odnotowany w następujących pytaniach:

- dział 2 pytanie 11 i dział 3 pytanie 4 – brak informacji na temat jednostek pomocniczych uczestniczących w przygotowaniu lub konsultowaniu uchwał,
- dział 2 pytania 13.4 i 13.6 – brak zliczonych danych wszystkich projektów poddanych pod głosowanie wraz z kwotami przeznaczonymi na ich realizację w ramach budżetu partycypacyjnego,

- dział 3 pytania 2.1 i 2.4 – brak danych dotyczących procentu mieszkańców uczestniczących w ostatnich wyborach oraz brak danych w dziale 3 w pytaniu 3 liczba projektów i pytaniu 4 liczba uchwał – nie prowadzi statystyk uchwał, które zostały przygotowane na wniosek jednostek pomocniczych,
- dział 2 pytania 13.4 i 13.6 – brak danych na temat ilości i łącznej wartości projektów poddanych pod głosowanie w ramach budżetu obywatelskiego ze względu na to, że w każdym z 6 okręgów realizowany był tylko 1 projekt, nie było konieczności sumowania wartości wszystkich projektów poddawanych pod głosowanie
- dział 3 pytanie 2 dotyczące procentu mieszkańców uczestniczących w ostatnich wyborach do rad jednostki pomocniczej z uwagi na czasochłonność ich przygotowania.

Obciążenie respondentów

Wyliczenie obciążenia administracyjnego respondentów wykonane zostało w oparciu o przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w 2014 roku, podzielone przez 168 godzin. Zgodnie z Komunikatem Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 10 lutego 2015 r. w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2014 r. wyniosło ono 3783,46 zł. Stawka godzinowa wyliczona została jako iloraz $3783,46 : 168 = 22,52$ zł. Średni czas na przygotowanie danych do wypełnienia formularza oraz średni czas na wypełnienie formularza został wyliczony jako średnia arytmetyczna z wartości podanych przez respondentów w ankiecie. Kwota obciążenia wyliczona została jako iloczyn liczebności próby, stawki godzinowej i sumy średnich czasów w godzinach.

Tym niemniej ankieta pilotażowa, dzięki także staraniom ankierów w czasie rozmów telefonicznych z gminami, spotkała się z życzliwym przyjęciem i zrozumieniem ze strony respondentów. Docenili wagę nowego obszaru tematycznego, a także fakt, że wyniki z badania tego obszaru będą pomocne przy kreowaniu lokalnej polityki społecznej na poziomie gminy.

2. Prace w latach 2017-2019

W 2017 roku Urząd Statystyczny we Wrocławiu i Departament Badań Społecznych GUS podjęły prace nad opracowaniem Zeszytu metodologicznego badania *Współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego z mieszkańcami*, celem przedstawienia go Komisji Metodologicznej GUS i wpisania badania do Programu badań statystycznych statystyki publicznej.

W kwietniu 2018 r. Komisji Metodologicznej została zaprezentowana notatka na temat stopnia zaawansowania prac nad opracowaniem koncepcji badania. Autorzy badania przeanalizowali opinie, uwagi i propozycje członków Komisji w celu przedstawienia nowej wersji Zeszytu. Po raz drugi Zeszyt metodologiczny badania było przedmiotem obrad Komisji Metodologicznej w grudniu 2018 r.

Dla lepszej realizacji wniosków członków Komisji Metodologicznej oraz dla bardziej szczegółowego poznania uwag odbiorców badania, formularz projektowany do wykorzystywania w badaniu był konsultowany z szerokim gronem osób zainteresowanych wynikami badania, obejmującym pracowników JST, administracji rządowej i działaczy organizacji pozarządowych.

Idea badania partycypacji publicznej została zaprezentowana przez pracowników statystyki publicznej biorących udział w przygotowaniu badania w czerwcu 2018 r. podczas 5. Forum Praktyków Partycypacji we Wrocławiu, które stanowiło okazję do wymiany doświadczeń i zebrania uwag osób odpowiedzialnych w jednostkach samorządu terytorialnego za współpracę z mieszkańcami oraz osób zaangażowanych w inicjatywy na rzecz mieszkańców.

Formularz badania był konsultowany z przedstawicielami Departamentu Społeczeństwa Obywatelskiego w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju

Spółeczeństwa Obywatelskiego, tj. instytucji zainteresowanych wykorzystaniem danych pozyskiwanych w badaniu dla opracowania własnych dokumentów i strategii. Szczegółowe wątpliwości dotyczące sposobu sformułowania poszczególnych pytań były wyjaśniane z pracownikami Urzędu Miejskiego we Wrocławiu oraz Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego.

3. Zmiany w stosunku do badania pilotażowego

W stosunku do badania pilotażowego z 2015 r., zgodnie z przedstawionymi po jego realizacji wnioskami, w badaniu *Współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego z mieszkańcami*:

1. utrzymano zakres podmiotowy badania;
2. uwzględniono zmiany prawne, w tym wprowadzone ustawą z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych;
3. zmodyfikowano formularz skierowany do gmin:
 - a) zrezygnowano z części pytań, wobec których gminy zgłaszały trudności z przygotowaniem danych;
 - b) przygotowano dodatkowe definicje pojęć, które dla części gmin pozostawały w 2015 r. niejasne;
4. uwzględniono zwiększającą się rolę Internetu jako wykorzystywanej przez jednostki samorządu terytorialnego formy kontaktu z mieszkańcami.

Ad 1

Współdziałanie z mieszkańcami ma swój najszerszy wymiar w gminach - jednostkach samorządu terytorialnego posiadających najszersze kompetencje, znajdujących się najbliżej obywateli.

Ad 2

Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych wprowadza między innymi:

- a) definicję budżetu obywatelskiego, rozumianego jako szczególna forma konsultacji społecznych, oraz obowiązek jego utworzenia w miastach na prawach powiatu (w wysokości co najmniej 0,5% wydatków gminy zawartych w ostatnim przedłożonym sprawozdaniu z wykonania budżetu);
- b) komisję skarg, wniosków i petycji rady gminy jako organu rozpatrującego skargi na działania wójta/burmistrza/prezydenta miasta i gminnych jednostek organizacyjnych oraz wnioski i petycje składane przez obywateli;
- c) obowiązek transmisji i utrwalania za pomocą urządzeń rejestrujących obraz i dźwięk obrad rady gminy;
- d) obowiązek przedstawienia przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta raportu o stanie gminy; przedstawieniu temu towarzyszy debata w radzie gminy, w której do zabrania głosu uprawnieni są mieszkańcy, którzy zgłosili taką chęć;
- e) instytucję obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej mieszkańców.

Na podstawie przedstawionych zmian prawnych, w formularzu dodano lub zmodyfikowano pytania odnoszące się do zmian omówionych w punktach a) – e):

- dodano pytania dotyczące skarg, wniosków i petycji rozpatrywanych przez komisję skarg, wniosków i petycji; transmisji i utrwalania obrad rady gminy oraz liczby mieszkańców, którzy zabrali głos w debacie nad raportem o stanie gminy;
- zmodyfikowano pytanie dotyczące obywatelskiej inicjatywy uchwałodawczej (w 2015 r. istniała fakultatywna możliwość składania obywatelskich inicjatyw uchwałodawczych przez mieszkańców, regulowana w statutach poszczególnych gmin);
- wprowadzono definicję budżetu obywatelskiego zgodną z treścią przepisu ww. ustawy.

Ad 3

W toku prac nad formularzem badania *Współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego z mieszkańcami* zrezygnowano całkowicie z następujących pytań:

- Jakie formy wspólnej pracy zostały zastosowane podczas prac nad uchwałą lub uchwałami, o których mowa w pyt. 5 (dział 2, pytanie 6; możliwy był wybór odpowiedzi: Nieformalna grupa robocza składająca się z przedstawicieli władz gminy i mieszkańców lub organizacji; Formalnie działająca grupa, zespół lub rada składająca się z przedstawicieli władz gminy i mieszkańców lub organizacji; Inna forma);
- Czy w 2014 r. przyjęto uchwałę lub uchwały, zawierające jedno lub więcej rozwiązań, które na zlecenie władz gminy zostały wypracowane wyłącznie przez mieszkańców lub organizacje, a udział władz gminy polegał jedynie na nadaniu tym rozwiązaniom właściwej formy prawnej? (dział 2, pytanie 7);
- Proszę podać liczbę przyjętych uchwał zawierających jedno lub więcej rozwiązań wypracowanych wyłącznie przez mieszkańców lub organizacje (dział 2, pytanie 8).

Dodatkowo, dla lepszego osiągnięcia celów badania, część pytań formularza została z sobą scalona, dodano też pytania niewystępujące w badaniu pilotażowym (np. dotyczące działań gmin na rzecz edukacji, odpowiedzialności w urzędzie gminy za sprawy związane z szeroko rozumianą partycypacją publiczną, oraz zgromadzeń publicznych). Rozbudowano również działy dotyczące konsultacji społecznych (rozszerzono pytania nt. wykorzystywanej bazy prawnej do ich przeprowadzania, ich inicjatorów i obszarów, w których zostały przeprowadzone) oraz jednostek pomocniczych gmin (zweryfikowano pytania dotyczące sposobu wyznaczania frekwencji wyborczej oraz dodano pytanie nt. zakresu nadanych im kompetencji przez radę gminy).

Ad 4

W formularzu uwzględniono nowe formy kontaktu z mieszkańcami, które wykorzystują jednostki samorządu terytorialnego. Przygotowane pytania dotyczą wykorzystywania przez władze gmin mediów społecznościowych i stron internetowych. W formularzu dodano również pytania nt. prowadzenia w Internecie kampanii zachęcających do udziału w konsultacjach społecznych i procedurze budżetu obywatelskiego.

Załącznik 4. Współdziałanie gmin z mieszkańcami w prawodawstwie

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej⁹ nawiązuje do szeroko pojętej partycypacji publicznej poprzez zapisy mówiące o: posiadaniu przez każdego prawa do informacji¹⁰, dialogu społecznym¹¹, narzędziach oceny funkcjonowania instytucji władzy¹² oraz możliwości tworzenia prawa przez obywateli¹³.

Nie istnieje żadna ustawa kierunkowa, która regulowałaby całościowo zagadnienia związane z partycypacją publiczną. Do najważniejszych ustaw, które regulują prawne aspekty partycypacji należą:

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹⁴ dotyczy przede wszystkim współpracy organów władzy państwowej (zarówno na szczeblu rządowym, jak i samorządowym) z organizacjami pozarządowymi i instytucjami pożytku publicznego. Współpraca ta może w szczególności przybrać formy:

- konsultacji projektów aktów prawnych, które dotyczą problematyki związanej z działalnością statutową organizacji pozarządowych;
- tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym lub inicjatywnym, składających się z przedstawicieli odpowiednich organów władzy oraz organizacji pozarządowych.

Dodatkowo ustawa reguluje tworzenie i działalność rad działalności pożytku publicznego oraz nakłada na władze gminne obowiązek konsultowania z radami projektów aktów prawnych dotyczących sfery działalności publicznej.

Ustawa o samorządzie gminnym¹⁵ wprowadza szereg przepisów odnoszących się do partycypacji. Dotyczą one:

- przeprowadzania obligatoryjnych i fakultatywnych konsultacji społecznych;
- powoływania jednostek pomocniczych i ciał konsultacyjnych;
- prawa obywateli do uzyskiwania informacji, wstępu na sesje rady gminy i posiedzeń jej komisji, a także dostępu do dokumentów wynikających z wykonywania zadań publicznych.

Nowelizacja ustawy z 11 stycznia 2018 r.¹⁶ wprowadziła szereg rozwiązań wzmacniających działania partycypacyjne. Należą do nich: prawne uregulowanie budżetu obywatelskiego, wprowadzenie instytucji inicjatywy uchwałodawczej mieszkańców, utworzenie komisji skarg, wniosków i petycji rady gminy oraz stworzenie możliwości udziału mieszkańców w debacie nad raportem o stanie gminy.

⁹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 z późn. zm.).

¹⁰ Art. 61: Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne.

¹¹ Art. 20: Społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej.

¹² Art. 63: Każdy ma prawo składać petycje, wnioski i skargi w interesie publicznym, własnym lub innej osoby za jej zgodą do organów władzy publicznej oraz do organizacji i instytucji społecznych w związku z wykonywanymi przez nie zadaniami zleconymi z zakresu administracji publicznej.

¹³ Art. 118.2: Inicjatywa ustawodawcza przysługuje również grupie co najmniej 100 000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu.

¹⁴ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2018 poz. 450, z późn. zm.)

¹⁵ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2019 poz. 506).

¹⁶ Ustawa z dnia 11 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Dz. U. poz. 130).

Ustawa o dostępie do informacji publicznej¹⁷ przewiduje udostępnianie informacji publicznych w Biuletynie Informacji Publicznej przez organy władzy publicznej. Odniesienia do form partycypacji publicznej znajdują się ponadto w ustawach: o **funduszu sołectkim**¹⁸ oraz **petycjach**¹⁹.

Dodatkowo, istnieje szereg ustaw szczegółowych odnoszących się do obowiązków przeprowadzenia konsultacji społecznych przez organy samorządu terytorialnego. Zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem, obligatoryjne konsultacje społeczne przeprowadzane są na podstawie następujących aktów prawnych:

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2019 poz. 506) w zakresie: (1) tworzenia, łączenia, dzielenia i znoszenia gmin oraz ustalania ich granic; (2) nadawania gminie lub miejscowości statusu miasta i ustalania jego granic; (3) ustalania i zmiany nazwy gmin oraz siedziby ich władz; (4) tworzenia i znoszenia jednostki pomocniczej gminy.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. 2018 poz. 450, z późn. zm.) w zakresie: (1) obowiązku konsultowania przez władze gminy projektów aktów prawnych w dziedzinach dotyczących organizacji pozarządowych; (2) obowiązku konsultowania aktów prawnych ze sfery zadań publicznych z radami działalności pożytku publicznego (w przypadku ich utworzenia przez gminy).

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2018 poz. 1945, z późn. zm.) w zakresie konsultowania przez organ samorządu gminnego z mieszkańcami gminy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2018 poz. 1398) – konsultacje społeczne przeprowadza się w toku procedowania aktów przyjmowanych w oparciu o przepisy ustawy, tj. uchwały w przedmiocie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz gminnego programu rewitalizacji. Przeprowadzenie konsultacji społecznych poprzedza również przyjęcie uchwały ustalającej zasady wyznaczania składu i zasady działania Komitetu Rewitalizacji.

Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz.U. 2017 poz. 823) w procedurze nadania miejscowości dodatkowej nazwy w języku mniejszości.

Dodatkowo odniesienia do konsultacji społecznych uwzględniono w następujących aktach prawnych:

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2018 poz. 1508, z późn. zm.) w zakresie formy opracowywania i realizacji gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2018 poz. 1265, z późn. zm.) w zakresie trybu opracowywania przez samorząd powiatu planu działań instytucji rynku pracy.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2018 poz. 799, z późn. zm.) – ustawa zobowiązuje jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli do zapewnienia możliwości udziału społeczeństwa w przygotowywaniu lokalnych programów ochrony środowiska.

¹⁷ Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2018 poz. 1330, z późn. zm.).

¹⁸ Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołectkim (Dz.U. 2014 poz. 301, z późn. zm.).

¹⁹ Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz.U. 2018 poz. 870).

Załącznik 5. Partycypacja publiczna w wybranych dokumentach strategicznych

W dokumentach strategicznych, współdziałanie JST z mieszkańcami ujmowane jest w ramach szerszego pojęcia – partycypacji.

Krajowa Polityka Miejska²⁰ uznaje upowszechnianie partycypacji publicznej, rozumianej jako *udział mieszkańców w definiowaniu i rozwiązywaniu problemów lokalnych i podejmowaniu kluczowych decyzji dotyczących wspólnoty lokalnej* za ważne wyzwanie stojące przed miastami. W myśl dokumentu, celem działań władz samorządowych powinno być budowanie miasta otwartego na dialog, w którym każdy ma poczucie bycia wysłuchanym.

Priorytetowe znaczenie w zakresie rozwijania partycypacji publicznej zostało nadane: edukacji, dostępnej i budującej zaufanie komunikacji, przejrzystości, wspieraniu oddolnej aktywności mieszkańców, doskonaleniu umiejętności zarządzania kryzysem w dialogu społecznym oraz budowaniu odpowiedzialności i troski o dobro wspólne. W myśl dokumentu, miastom zaleca się następujące formy, narzędzia i instrumenty partycypacyjne, które powinny być wykorzystywane w obszarze partycypacji publicznej: budżet obywatelski (partycypacyjny), obywatelska inicjatywa uchwałodawcza, konsultacje online, spotkania robocze, działania animacyjne, badania ankietowe, spacer studyjne, spotkania warsztatowe.

Kształtowanie postaw sprzyjających zwiększeniu wpływu obywateli na życie publiczne oraz wzrost potencjału kulturowego stanowią warunki powodzenia planowanych działań rozwojowych przewidzianych w **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**²¹. Warunkiem skuteczności planowanych działań rozwojowych, w myśl dokumentu, są: kształtowanie świadomych i odpowiedzialnych postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji, edukacja obywatelska i patriotyczna, mająca na celu budowę wspólnoty, zwiększenie partycypacji publicznej i wpływu obywateli na życie publiczne, rozwój dialogu społecznego i obywatelskiego, systemowe wspieranie zorganizowanych form działalności społecznej i instytucji społeczeństwa obywatelskiego, promowanie partnerskiej współpracy oraz rozwijanie potencjału kulturowego i sportowego.

Ponadto, zwiększenie aktywności i partycypacji społecznej zostało uznane za jedno z najważniejszych wyzwań rozwojowych dla polityki publicznej w zakresie wzmocnienia kapitału społecznego w Polsce według **Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego do 2020 roku**²². Zgodnie z horyzontalną zasadą *partnerstwo i współdziałanie* ujętą w Strategii, państwo powinno tworzyć warunki rozwoju aktywności obywatelskiej i zwiększania wpływu obywateli na polityki publiczne, z poszanowaniem autonomii obywatelskiej i jej różnorodności w sferze działań i poglądów. Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski ma odbywać m.in. poprzez poprawę mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. Celowi temu przypisano trzy priorytety: wspieranie mechanizmów współpracy instytucji publicznych z obywatelami (kluczowe znaczenie przypisano dialogowi społecznemu i dostępności obywateli do informacji publicznej jako warunkowi sprawowania rzeczywistej kontroli nad działaniami władz), rozwój i wzmocnienie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej oraz wzmocnienie integracji i solidarności społecznej.

²⁰ Krajowa Polityka Miejska 2023, Warszawa 2015.

²¹ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Warszawa 2017.

²² Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, Warszawa 2013.

Załącznik 6. Wykaz publikacji z danego tematu – zgodnie z planem wydawniczym

III kwartał 2021 – publikacja z serii Informacje sygnałne.

Październik/listopad 2022 i następnie cyklicznie co 2 lata – publikacja z serii Analizy statystyczne.

Załącznik 7. Definicje kluczowych pojęć w języku angielskim

Application - a formal request concerning in particular the improvement of the organization, strengthening the rule of law, improvement of work and preventing abuse, protecting property, better meeting the needs of the population.

• Source: The Act of 14 June 1960 Administrative Procedure Code (Journal of Laws of 2018, item 2096).

Assembly – a gathering of people in an open space accessible to persons who are not identified by name at a specific place in order to hold joint meetings or to express jointly a position on public matters.

• Source: The Act of 24 July 2015 - Law on Assemblies (Journal of Laws of 2019, item 631).

Auxiliary unit - local self-government community of the inhabitants of the municipality established by the municipality council. Units have no legal personality. An auxiliary unit of the municipality is a social and territorial structure which assumes the implementation of public tasks on its territory, making it easier for the municipality to carry out its tasks.

• Source: The Act of 8 March 1990 on local government (Journal of Laws of 2019, item 506).

Civic budget (also known as **participatory budget**) – financial resources separated from the municipality's budget and committed for projects drawn in the process of open submission of ideas, public debate and voting, conducted during public consultation.

• Source: The Act of 11 January 2018 on the amendment of certain acts in order to increase the participation of citizens in the process of selecting, operating and controlling certain public bodies (Journal of Laws, item 130).

Complaint - a control measure the object of which may be, in particular, negligence or improper performance of tasks by competent authorities or their employees, violation of the rule of law or the interests of the complainants, as well as cases handled in a lengthy or bureaucratic way.

• Source: The Act of 14 June 1960 Administrative Procedure Code (Journal of Laws of 2018, item 2096).

Local initiative - a form of cooperation between local government units and residents in the implementation of a public task for the benefit of the local community. Within local initiative, residents may, directly or through a non-governmental organisation, submit a request to the local government unit for the implementation of a public task.

Local initiative may relate to tasks belonging to the area of public benefit, as listed in the Act on public benefit activity and voluntary work. The bodies of local government units determine the mode and detailed criteria for the assessment of applications for the implementation of public tasks within the local initiative, and then evaluate the application taking into account, among others, the advisability in terms

of the needs of local community. Contributions from residents (or organisations) may include benefits in cash or kind, or social work.

• Source: The Act of 24 April 2003 on public benefit activity and volunteerism (Journal of Laws of 2018, item 450).

Non-governmental organisation – a corporate or non-corporate entity without legal personality, which is granted legal capacity by a separate law, including foundations and associations, satisfying the conditions:

1) does not belong to the public finance sector as described in the Public Finance Act, or an enterprise, a research institute, a bank or a commercial company being a legal person under state or local authority administration.

2) is not intended to turn profit.

Non-governmental organizations include, in particular, associations and foundations (including voluntary fire brigades, sports clubs), but these are also other entities which meet the above mentioned definition, e.g. economic and professional self-government organizations, trade unions.

• Source: The Act of 24 April 2003 on public benefit activity and volunteerism (Journal of Laws of 2018, item 450).

Petition - a call addressed to a public authority as well as to an organization or a social institution in connection with its commissioned tasks in the field of public administration. The subject of the petition may be a request, in particular, to change the law, make a decision or other action in a case involving the petitioner, collective life or values which require special protection in the name of common good, falling within the scope of the petitioner's tasks and competences.

• Source: The Act of 11 July 2014 on petitions (Journal of Laws of 2018, item 880).

Public participation - a set of activities initiated at grass-roots level or by local authorities involving citizens in the decision-making process in order to improve the quality of provided public services. The main objective of these activities is to increase the participation of citizens in deciding on public affairs.

Social consultations - actions taken by local authorities to inform and then recognise the views of residents or organisations representing different groups in relation to the planned decisions, in order to reach optimal solutions.

Consultations take place in the cases provided for by the law (mandatory consultations) and in other matters important to the municipality. The rules and procedures of public consultations should be set out in the resolution of the municipality council.

• Source: The Act of 8 March 1990 on local government (Journal of Laws of 2019, item 506).

Village fund – financial resources separated, pursuant to the Act on village fund, from the municipality's budget to carry out projects within the municipality's own tasks aimed at improving the living conditions of the residents and which are in line with the municipality's development strategy. The provision of resources is carried out on the basis of residents' decision taken during a village meeting.

• Source: The Act of 21 February 2014 on village fund (Journal of Laws of 2014, item 301).